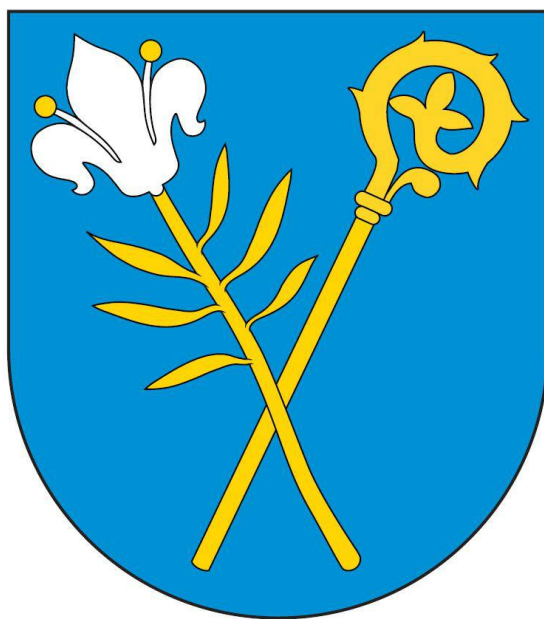

Załącznik do Uchwały Nr
XXIX.183.2021 Rady Gminy w Domaradzu
z dnia 8 września 2021 roku w sprawie
przyjęcia Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych Gminy Domaradz
do 2029 roku.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DOMARADZ DO 2029 ROKU

DOKUMENT OPRACOWANY METODĄ SPOŁECZNO-KONSULTACYJNĄ

Domaradz 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DOMARADZ DO 2029 ROKU

Opracowanie:

RES MANAGEMENT Paweł Mentelski, Maciej Jednakiewicz Spółka Cywilna

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	4
2.	PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ.....	5
2.1.	Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce.....	5
2.2.	Ustawy regulujące system pomocy społecznej.....	5
2.3.	Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej	9
2.4.	Dokumenty programowe	9
2.5.	Metodyka pracy nad strategią.....	15
2.5.1.	Uczestnicy budowania strategii	17
2.5.2.	Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	17
2.5.3.	Zasady polityki społecznej	17
3.	DIAGNOZA WARUNKÓW ŻYCIA W GMINIE	23
3.1.	Charakterystyka Gminy – mapa występowania problemów społecznych – skala ich intensywności	37
3.2.	Diagnoza problemów społecznych – charakterystyka grup społecznie wrażliwych.....	40
3.2.1.	Ubóstwo.....	40
3.2.2.	Bezrobocie	41
3.2.3.	Niepełnosprawność.....	44
3.2.4.	Problemy opiekuńczo-wychowawcze	46
3.2.5.	Przemoc w rodzinie.....	47
3.2.6.	Uzależnienia	48
3.2.7.	Narkomania	48
3.2.8.	Sytuacja osób starszych	49
3.2.9.	Bezdomność.....	50
3.3.	Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w gminie.....	50
3.3.1.	Identyfikacja obszarów problemowych	50
3.3.2.	Stan i możliwości pomocy społecznej	51
3.3.3.	Identyfikacja podstawowych problemów społecznych według społeczności lokalnej	53
3.3.4.	Generowanie problemów	53
3.3.5.	Ustalenie priorytetów	55
3.3.6.	Analiza SWOT	56
4.	STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	59
4.1.	Założenia do Strategii	59
4.2.	Misja	60
4.3.	Określenie celów strategicznych i szczegółowych	60
4.4.	Określenie wskaźników realizacji celów szczegółowych.....	62
4.5.	Ustalenie priorytetów	64
4.6.	Strategie działania do celów szczegółowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	65
4.7.	Zadania realizacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	69
4.8.	Harmonogram najważniejszych zadań związanych z realizacją Strategii.....	69
5.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	72
6.	SYSTEM WDROŻENIA, MONITORINGU I EWALUACJI	74
7.	SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	77
	SPIS ILUSTRACJI	78

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz jest dokumentem, stanowiącym podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni lub dotknięci marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.

Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu i przejrzystych celach pomaga zarządzać sferą społeczną (skutecznie zapobiegać i rozwiązywać problemy społeczne) i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację interwencji społecznych. Pozwala również na zintegrowanie i skoordynowanie działań różnych instytucji i podmiotów, działających na polu polityki społecznej (jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli, podmiotów polityki społecznej, gospodarki, rynku pracy i zatrudnienia, organizacji pozarządowych i innych) wokół potrzeb i oczekiwań głównych odbiorców tej polityki, nadrzędnego kierunku działań (misja polityki społecznej w gminie) oraz kluczowych problemów i pożądaných interwencji w tej sferze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który uświadamia społeczność lokalną skalę zjawisk i problemów społecznych oraz wychodzi naprzeciw jej potrzebom, natomiast dla samorządu stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod, ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Projektowane działania służą zapobieganiu zjawiskom skutkującym wykluczeniem społecznym oraz likwidacji ich przyczyn, a w przypadku wystąpienia problemów - szybkiej ich diagnozie oraz podejmowaniu skutecznych interwencji społecznych.

Strategia postępowania w obszarze bezpieczeństwa społecznego w Gminie Domaradz opierać się będzie na racjonalnej, adekwatnej do zdiagnozowanych potrzeb oraz zmian struktury społecznej, nowoczesnej polityce społecznej, realizowanej w ramach szerokiej współpracy międzyorganizacyjnej i międzysektorowej.

2. Podstawa opracowania i metodyka pracy nad strategią

Podstawą prawną do opracowania niniejszej strategii jest zapis obowiązującej od 1 maja 2004 roku Ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, który mówi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: „*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*” (art. 17 niniejszej Ustawy).

2.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Wyżej zacytowana Ustawa o pomocy społecznej określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według Ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2.1).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1).

Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według Ustawy o pomocy społecznej udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- Ubóstwa.
- Sieroctwa.
- Bezdomności.
- Bezrobocia.
- Niepełnosprawności.
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby.
- Przemocy w rodzinie.
- Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.
- Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.
- Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej statut uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Alkoholizmu lub narkomanii.
- Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.
- Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

2.2. Ustawy regulujące system pomocy społecznej

Różnorodność problemów społecznych występujących w Gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych regulujących system pomocy społecznej,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 1997 r., Nr 78, poz. 483) podstawowe prawa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, źródło wolności i praw człowieka i obywatela.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 111) regulująca nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń Ustawa ta wprowadziła tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastąpiły istniejące zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 176).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt Ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ta ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom Ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w Ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania przedsiębiorcy ze środków Funduszu Pracy części wynagrodzenia przez pierwsze 12 dwanaście miesięcy zatrudnienia osoby.

Ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, mogą liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te mogą przebywać w centrach od 1 do 1,5 roku oraz otrzymywać pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie jest równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80% zasiłku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz.U. z 2020r. poz. 685).

Według Ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle Ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 688).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje Ustawa, to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2277)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 [1] ust. 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1482) określa zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 426) wskazuje na rehabilitację zawodową i społeczną oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych zarówno na chronionym jak i otwartym rynku pracy, likwidację barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2019 r., poz. 852) reguluje kwestię zwalczania nielegalnej produkcji i dystrybucji narkotyków oraz terapii psychiatrycznej dla osób uzależnionych od środków odurzających.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 218) nakłada na gminę obowiązek tworzenia własnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, opracowywania i realizacji programów ochrony ofiar przemocy oraz prowadzenia gminnych ośrodków wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą.

Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2020 r. poz. 808). Ustawa ta określa:

- zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zwanych dalej „świadczeniami z funduszu alimentacyjnego”;
- zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania z funduszu alimentacyjnego;
- zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.) Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, którym średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech ostatnich miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury brutto w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 r., poz. 821). Ustawa określa:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 23). Ustawa określa:

- źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów;
- zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 713). Ustawa określa zadania własne gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców, w tym pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

2.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

Głównym celem polityki społecznej Unii Europejskiej jest wyrównywanie i polepszanie warunków życia i pracy obywateli Unii Europejskiej.

W zakresie polityki strukturalnej i Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską, dotyczące Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz polityki społecznej i wsparcia społecznego.

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.

2.4. Dokumenty programowe

Poziom europejski i międzynarodowy

Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 - rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2015 r.

Osoby żyjące w ubóstwie nie mogą wykorzystywać swojego potencjału, aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa oraz korzystać z prawa dostępu do usług wysokiej jakości. Ubóstwo jest wielowymiarowe: to więcej niż tylko brak adekwatnego dochodu; obejmuje ono także inne aspekty, począwszy od deprivacji materialnej po dyskryminację i brak uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. Ubóstwo może się utrzymywać na przestrzeni czasu i przenosić z pokolenia na pokolenie. UE działa na wielu frontach, aby rozwiązać problem ubóstwa zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, podejmując działania ustawodawcze, przeznaczając specjalne fundusze, wprowadzając koordynację polityki, promując społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i nawiązując dialog społeczny. UE przestrzega przy tym swoich uprawnień oraz zasady pomocniczości i proporcjonalności.

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 w całościowy sposób podejmuje eliminację ubóstwa oraz gospodarczy, społeczny i środowiskowy wymiar zrównoważonego rozwoju w

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

nadchodzącej dekadzie. Główne inicjatywy związane z celami zrównoważonego rozwoju obejmują:

- Cel zrównoważonego rozwoju nr 1: Koniec z ubóstwem,
- Cel zrównoważonego rozwoju nr 2: Zero głodu,
- Cel zrównoważonego rozwoju nr 3: Dobre zdrowie i jakość życia,
- Cel zrównoważonego rozwoju nr 4: Wysoka jakość edukacji
- Cel zrównoważonego rozwoju nr 5: Równość płci
- Cel zrównoważonego rozwoju nr 8: Wzrost gospodarczy i godna praca

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych ratyfikowana przez Prezydenta Polski w roku 2012 ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Dokument kładzie nacisk na prowadzenie konsultacji z osobami niepełnosprawnymi w zakresie spraw związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz angażowanie tych osób, w tym niepełnosprawnych dzieci, w te procesy, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

Poziom krajowy

Dokumentami strategicznymi mającymi wpływ na kształtowanie krajowej polityki społecznej są:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”, która w przedstawionym Modelu rozwoju Polski do 2030 za jeden z głównych celów uznaje rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia, szczególnie osób z grup będących w gorszym położeniu na rynku pracy, rozwój ekonomii społecznej, kształcenie ustawiczne, poprawę dostępności zasobów mieszkaniowych, wsparcie rodzin w opiece nad dzieckiem, rozwój form i metod pracy z rodziną w kryzysie, wprowadzenie nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, tworzenie modelu kompleksowego wsparcia osób starszych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) – projekt z 2019 roku

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL) stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy.

Głównym celem SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono cztery cele szczegółowe.

- Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych,
- Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

SRKL dynamizuje swoje działania w zakresie spójności społecznej i odchodzi od dotychczasowego podziału na narzędzia, czyli działania na rzecz rozwijania kapitału ludzkiego przyporządkowane do poszczególnych etapów życia człowieka, wprowadza nowy model rozwoju kraju - rozwój odpowiedzialny – czyli taki, który ma wiązać konkurencyjną gospodarkę z dbałością o środowisko oraz jakością życia w taki sposób, aby zapewnić korzyści z tego płynące wszystkim grupom społecznym.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (MRPiS) Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu wskazuje kluczowe obszary realizacji polityki społecznej, w szczególności w zakresie jednego z celów Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) dotyczącego redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawy dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Celem Programu jest przedstawienie głównych założeń i kierunków polityki walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w perspektywie do roku 2030, z uwzględnieniem długofalowych założeń procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowych we wskazanej polityce.

Priorytety i działania Programu koncentrują się na wynikających z diagnozy obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Ponadto prowadzone są działania i realizowane programy rządowe obejmujące:

Rodzina

– Rodzina 500 plus

Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde dziecko w rodzinie w wieku do ukończenia 18 roku życia, bez kryterium dochodowego. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin w oparciu o przepisy ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

– Dobry Start

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez względu na dochód. To wsparcie dla 4,6 miliona uczniów.

– Program Maluch+

W tym miejscu informacje o opiece nad dzieckiem w wieku do lat 3 znajdują rodzice, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, gminy.

– Karta Dużej Rodziny

System zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+. Karta Dużej Rodziny funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i w prywatnych firmach.

– Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne, czyli zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy), jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe), świadczenie rodzicielskie, do których prawo nabywa się w sposób określony w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

– Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane są na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

– Opieka zastępcza nad dzieckiem

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina.

– **Program Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej**

Program jest adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, których obowiązkiem jest realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W ramach Programu ze środków finansowych korzystać mogą również podmioty niepubliczne, które realizują zadanie pracy z rodziną lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na zlecenie samorządu. Dofinansowaniu w ramach Programu mogą podlegać koszty wynagrodzenia asystentów rodziny oraz koordynatorów pieczy zastępczej.

Pomoc społeczna i seniorzy

– **Program Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 - 2023**

Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

– **Program Opieka 75+. Edycja 2021**

Program ma na celu zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także pozostają w rodzinie oraz mieszkają na terenach gmin do 60 tys. mieszkańców.

Środki finansowe z Programu mogą być przeznaczone na:

1. dofinansowanie do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób, którym przedmiotowe usługi były świadczone w ramach programu i będą one kontynuowane w roku 2021,
2. dofinansowanie do usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób, którym w roku 2020 te usługi nie były świadczone (osoby nowe),
3. dofinansowanie do zwiększenia liczby godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

– **Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo na lata 2020-2022**

Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo na lata 2020-2022 to program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, dzięki któremu podmioty zatrudnienia socjalnego, czyli centra i kluby integracji społecznej, mogą podnosić jakość swojej oferty na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. To przede wszystkim długotrwale bezrobotni, osoby niepełnosprawne, chore psychicznie, w kryzysie bezdomności, uzależnione – to grupy najbardziej zagrożone zakluczeniem społecznym.

– **Program Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi**

Program ma charakter uzupełniający wobec ustawowych zadań własnych samorządów gmin w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom. Wsparcie finansowe w ramach Programu daje możliwość wzmocnienia działalności podmiotom funkcjonującym w

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

obszarze pomocy społecznej, które realizują zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

– Program „Od zależności ku samodzielności” Edycja 2021

Celem głównym Programu jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej w jakiej się znalazły, której własnym staraniem, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości nie są w stanie samodzielnie pokonać. Dotację w ramach Programu można uzyskać na realizację działań w ramach następujących Modułów:

- MODUŁ I wsparcie rodzin z osobą z zaburzeniami psychicznymi
- MODUŁ II samopomoc
- MODUŁ III umożliwianie osobom z zaburzeniami psychicznymi zdobywania kompetencji niezbędnych do samodzielnego życia
- MODUŁ IV integracja i innowacyjność

– Rządowy Program Wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025

Głównym celem Programu Wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025 jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Dofinansowanie w ramach Programu przyznawane będzie w czterech priorytetowych obszarach:

- **Aktywność społeczna**, która obejmie działania mające na celu zwiększenie udziału osób starszych w aktywnych formach spędzania czasu wolnego, wspieranie niesamodzielnych osób starszych i ich otoczenia w miejscu zamieszkania, rozwijanie wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym oraz zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy.
 - **Partycypacja społeczna**, która przyczynia się do wzmocnienia samoorganizacji środowiska osób starszych oraz zwiększenia wpływu osób starszych na decyzje dotyczące warunków życia obywateli.
 - **Włączenie cyfrowe** obejmujące działania na rzecz zwiększania umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby starsze, a także upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań technologicznych sprzyjających włączaniu społecznemu oraz bezpiecznemu funkcjonowaniu osób starszych.
 - **Przygotowanie do starości** realizowane poprzez wzmocnianie trwałych relacji międzypokoleniowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz zwiększanie bezpieczeństwa seniorów.
- ### – Program Wieloletni Senior+ na lata 2021-2025

Program jest kontynuacją programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020. Zakłada wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”.

Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Celem operacyjnym Programu jest zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

W ramach Programu jednostki samorządu, w trybie otwartego konkursu ofert, mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

- **moduł 1** – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania. Dofinansowanie nie może być wyższe niż 400 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior+” oraz 200 tys. zł w przypadku Klubu „Senior+”. W przypadku, gdy budynek nie jest własnością jednostki samorządu terytorialnego, dofinansowanie w ramach modułu 1 Programu przysługuje jedynie na wyposażenie ośrodka wsparcia.
- **moduł 2** – zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1. Dofinansowaniu z budżetu państwa w każdym roku budżetowym, w trybie konkursowym mogą podlegać działania związane z całorocznym bieżącym utrzymaniem ośrodka wsparcia. Kwota dofinansowania na działalność bieżącą ośrodków wsparcia uruchomionych w ramach Programu wynosić będzie miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca nie więcej niż 400 zł w Dziennym Domu „Senior+” oraz nie więcej niż 200 zł w Klubie „Senior+”, przy czym dotacja nie może stanowić więcej niż 50% całkowitego kosztu realizacji zadania.

Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior+” polegać będzie na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów.

Dzienny Dom „Senior+” powinien zapewniać co najmniej 8-godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku (40 godzin tygodniowo).

Działalność Klubu „Senior+” polega na motywowaniu seniorów do działań na rzecz samopomocy i działań wolontarystycznych na rzecz innych.

Klub „Senior+” powinien zapewniać tygodniowo co najmniej 20-godzinną ofertę usług. Klub „Senior+” we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami może rozszerzyć ofertę na usługi świadczone poza swoją siedzibą.

- **Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym. Edycja 2021**

Głównym celem Programu jest inspirowanie i wspieranie działań nakierowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności.

W ramach celu głównego wyznaczono następujące Moduły wraz z celami szczegółowymi:

- **MODUŁ I: PROFILAKTYKA**
Cel: Zapobieganie bezdomności przez prowadzenie działań profilaktycznych.
- **MODUŁ II: WSPARCIE OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI**
Cel: Prowadzenie działań interwencyjnych i aktywizujących skierowanych do osób znajdujących się w kryzysie bezdomności.
- **MODUŁ III: INFRASTRUKTURA**
Cel: Wsparcie podmiotów w dostosowaniu prowadzonych przez nie placówek świadczących usługi dla osób bezdomnych do obowiązujących standardów.
- **MODUŁ IV: INNOWACYJNOŚĆ**
Cel: Inspirowanie do wdrażania nowych rozwiązań w zakresie pomocy osobom bezdomnym.

Rynek pracy

– Program "Zwiedzaj i Pracuj"

Programy "Zwiedzaj i Pracuj" cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony młodych obywateli RP. Udział w jednym z programów stanowi interesującą alternatywę dla rocznego pobytu, łączącego wypoczynek, poznawanie sposobu życia w innej części globu z możliwością świadczenia pracy w tym państwie.

Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030 – projekt z października 2019 roku

Głównym celem Strategii jest *Odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo i egzogenicznych regionu, zapewniające trwałe, zrównoważone i terytorialnie równomierne rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa.*

W dokumencie oprócz opisu uwarunkowań rozwoju Podkarpacia i diagnozy strategicznej zaprezentowano również kilka scenariuszy rozwoju regionu. Priorytety rozwojowe przedstawiono zaś w podziale na poszczególne wymiary funkcjonowania regionu: od gospodarki i nauki, przez kapitał społeczny i dostępność usług po infrastrukturę i środowisko.

W dziedzinie działań strategicznych: „Kapitał ludzki i społeczny” przyjęto do realizacji cel: *Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców.*

Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez jedno z działań pod nazwą: **Włączenie społeczne**, którego celem jest: *Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.* Dla realizacji przedmiotowego działania wyznaczono m.in.:

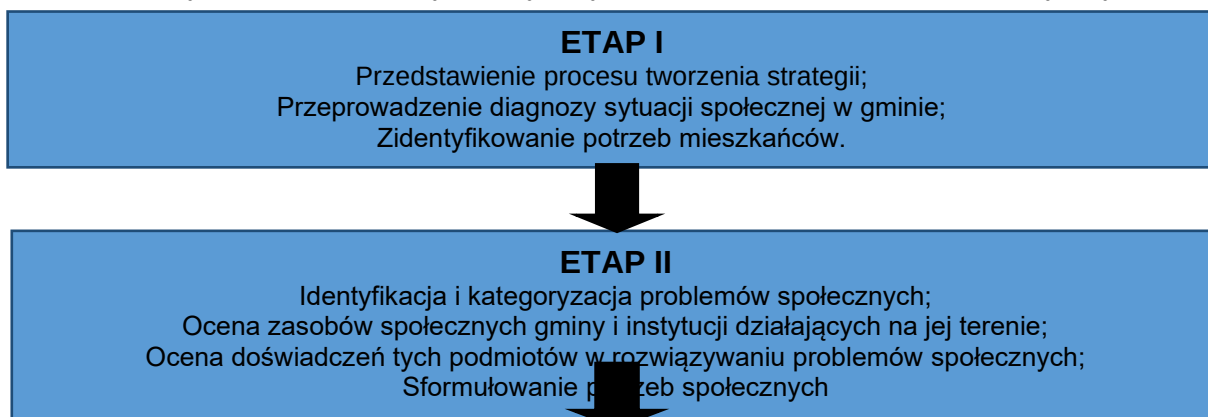
- Działania zmierzające do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego w województwie,
- Aktywizację społeczną,
- Wspieranie rodzin i system pieczy zastępczej.

2.5. Metodyka pracy nad strategią

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmuje horyzont czasowy do roku 2029. Przyjęty horyzont wynika z czasokresu obowiązywania innych dokumentów planistycznych krajowych i europejskich kształtujących politykę społeczną oraz umożliwiających aplikowanie o środki na realizację zadań wynikających z założonych w nich celów strategicznych stanowiących odniesienie dla opracowanego dokumentu.

W celu opracowania dokumentu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zostały opracowane modele, które umożliwiły zebranie danych, co pozwoliło na sporządzenie kompleksowej diagnozy sytuacji społecznej, określenie celów strategicznych i operacyjnych, indykatywnej listy projektów oraz sposobu monitorowania i realizacji Strategii.

Proces przygotowywania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych składał się z 4 zasadniczych etapów. Zostały one syntetycznie zaprezentowane na poniższym rysunku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

ETAP III

Sformułowanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych:

- założenia;
- sformułowanie misji;
- sformułowanie celów strategicznych i szczegółowych

ETAP IV

Opracowanie projektów realizacyjnych
Przygotowanie ramowego planu działania

Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla budowanej strategii była analiza badawcza problemów społecznych na podstawie dokumentacji będącej w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu. Korzystano również z informacji pozyskanych z Urzędu Gminy w Domaradzu, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Brzozowie, jednostek organizacyjnych gminy oraz instytucji współpracujących i współdziałających w obszarze polityki społecznej. Punktem wyjścia była analiza problemów oraz analiza strategiczna - SWOT polegająca na identyfikacji czynników rozwojowych tj. wewnętrznych słabych i mocnych stron istniejących oraz zewnętrznych szans i zagrożeń w otoczeniu.

Przy określaniu celów strategicznych i operacyjnych dążono do ujęcia w nich obszarów, które umożliwią nie tylko podejmowanie działań kształtujących przyszłość Gminy, ale także mających na celu zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych. Kształtowanie celów w sposób funkcjonalny umożliwiło adekwatne dopasowanie działań do zdiagnozowanych problemów występujących w danym obszarze problemowym, a także aplikowanie o środki zewnętrzne zgodnie z kształtem obowiązujących dokumentów programowych.

Dokument został opracowany w oparciu o następujące zasady współpracy:

- **Kompleksowości** – przy opracowywaniu Strategii zostały wzięte pod uwagę wszystkie obszary występowania problemów społecznych na terenie Gminy Domaradz.
- **Partnerstwa** – w opracowanie Strategii zaangażowano partnerów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz została opracowana metodą społeczno-konsultacyjną. W procesie programowania i opracowania Strategii bardzo istotną rolę odegrały konsultacje społeczne/badanie ankietowe, mające na celu zbudowanie sprawnego modelu organizacyjnego dla realizacji założonych celów na obszarze Gminy Domaradz. Ponadto w ramach metodyki opracowywania Strategii zostały wykorzystane wywiady bezpośrednie z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu.

Kolejnym etapem konsultacji społecznych było zamieszczenie projektu Strategii na stronie internetowej Urzędu Gminy w Domaradz z możliwością zapoznania się z dokumentem i zgłaszania propozycji zmian i uwag do Strategii. Konsultacje te trwały od 26 lipca do 9 sierpnia 2021 roku.

Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji bądź będą przyjęte w późniejszym terminie. Ma charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana, udoskonalana i mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Będzie służyć do pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

2.5.1. Uczestnicy budowania strategii

Metoda aktywnego planowania posłużyła dla określenia podstawowych celów, kierunków oraz działań. Zrealizowana została z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk i organizacji:

- przedstawicieli samorządu Gminy Domaradz i sołectw;
- przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu;
- przedstawicieli instytucji edukacyjnych z obszaru Gminy Domaradz;
- przedstawicieli pozarządowych organizacji społecznych;
- przedstawicieli sołectw.

W proces opracowywania dokumentu została włączona **grupa robocza ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz**.

Strategia została opracowana pod kierunkiem ekspertów zewnętrznych.

Eksperci RES MANAGEMENT Paweł Mentelski, Maciej Jednakiewicz s.c. Brzozów:

1.	Paweł Mentelski	ekspert, konsultant i moderator, prace redakcyjne
2.	Maciej Jednakiewicz	konsultant
3.	Justyna Kostecka	konsultant, prace redakcyjne
4.	Barbara Adamiak	konsultant, prace redakcyjne

Korzystanie z pomocy ekspertów zewnętrznych, zapewniło poprawność metodologiczną oraz umożliwiło obiektywizację procesu budowy Strategii.

2.5.2. Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania, co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

2.5.3. Zasady polityki społecznej

Należą do nich:

- **Zasada pomocniczości** (cytowana powyżej zasada subsydiarności) – można ją też tłumaczyć tak: najpierw pomagasz sobie sam, potem liczysz na pomoc rodziny, następnie społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe, samorząd), a na końcu państwa. Państwo pojawia się dopiero wtedy, gdy działania na „niższych szczeblach” okazały się niewystarczające.
- **Zasada efektów odłożonych w czasie** - np. system emerytalny: płacisz dziś, „zwrot” pieniędzy następuje po latach. Inny przykład - zmiana nauczania przynosi efekty, kiedy nowe pokolenie, inaczej wykształcone, zastępuje poprzedników. Pamiętajmy,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

że zapowiedź zmian organizacyjnych czy prawnych z reguły powoduje wzrost oczekiwań. „Odkładany w czasie” efekt zmian często wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy.

- **Zasada szerokiego zasięgu skutków, inaczej zasada promieniowania efektów.** Oto przykład: w pierwszej połowie lat 90-tych w Niemczech wprowadzono ubezpieczenia pielęgnacyjne, obowiązkowe i powszechne. Spowodowało to wzrost zatrudnienia niskokwalifikowanych kobiet w średnim wieku, odciążenie rodziny od bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodziny, zwiększyło poczucie bezpieczeństwa socjalnego.
- **Zasada akceptacji społecznej** - jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), efekt jest szybki. Jeśli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać:
 - wyjaśnienie celu podjętego działania,
 - jawność wszelkich poczynań,
 - poparcie uznanych w środowisku autorytetów,
 - akcję informacyjną poprzedzającą decyzję,
 - zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji,
 - obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie,
 - ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń.
- **Zasada kontroli społecznej** - każda zbiorowość lokalna rozwija własny system „miar”, ocen, nakazów i zakazów, sankcji, a także uznania. Trzeba to brać pod uwagę planując strategię.
- **Zasada aktywności, zaangażowania społecznego, polega na włączaniu w lokalne życie społeczne jak największej grupy mieszkańców.** Przykładem są np. organizacje pozarządowe, skupiające rodziców dzieci niepełnosprawnych, diabetyków czy kobiety po zabiegu mastektomii, ale także towarzystwa regionalne i wspólnoty mieszkaniowe.
- **Zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego** – zmiany dokonane w jednym obszarze życia zawsze powodują zmiany w innych jego dziedzinach. Na przykład taki ciąg skutków: brak wykształcenia – brak pracy – brak dochodu – zasiłek – utrata poczucia wartości – niechęć do otoczenia – obniżenie poziomu życia, konflikty z rodziną – przestępczość, alkoholizm. Takie „ciągi” zdarzeń to częste schematy biografii podopiecznych pomocy społecznej.
- **Zasada pozornego altruizmu** (pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób niewykluczonych) – wprowadzając jakieś działania społeczne, argumentujemy dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba mieć na uwadze, że jest także inna strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Obie są ważne. Żadnej nie można ani lekceważyć, ani oceniać jako gorszej.

Przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz uwzględniono wyżej wymienione zasady.

Przyczyny i czynniki powodujące konieczność korzystania z pomocy społecznej w Gminie Domaradz.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Pomoc społeczną tworzą organy administracji rządowej i samorządowej przy współudziale organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, Kościoła i innych związków wyznaniowych, pracodawców oraz osób fizycznych i prawnych.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na ciągłej diagnozie sytuacji oraz prawidłowym przepływie informacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje odpowiednie działania, dzięki którym możliwe jest rozpoznanie źródła zagrożeń życia na obszarze gminy. Zwiększa to efektywność podejmowanych działań i skuteczność reagowania Ośrodka i instytucji z nim współpracujących na aktualnie występujące problemy. Do tych działań należy:

- analiza rzeczywistych potrzeb występujących w gminie,
- zabezpieczenie niezbędnych środków finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb,
- rozpoznanie głównych problemów społecznych, ich rozmiaru i zasięgu,
- ustalenie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami współpracującym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zgodnie z art. 4 ustawy o pomocy społecznej osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej zobowiązane są do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Szczególnie istotny jest aktywny udział osób i rodzin ubiegających się o pomoc, chęć współpracy oraz właściwe i w pełni wykorzystanie własnych możliwości i uprawnień. Dlatego też podstawowym narzędziem pracy będzie szeroko rozumiana praca socjalna. Szczególny nacisk położony jest na współudział osoby i rodziny w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Aby osiągnąć ten cel należy podejmować takie działania wobec jednostki, aby zmieniła swój sposób myślenia, postawę z biernej i roszczeniowej na aktywną, tak aby będąc w sytuacji kryzysowej w pierwszej kolejności potrafiła wykorzystać własne możliwości.

Praca nad uświadamianiem klientowi, że to on jest odpowiedzialny za rozwiązanie własnych problemów uwieńczone jest podpisaniem kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny nakłada na osobę bądź rodzinę szereg zobowiązań monitorowanych przez pracownika socjalnego. Należyte wywiązywanie się z ustaleń może być wynagradzane pomocą finansową. Taki sposób działania ma na celu pobudzanie większej aktywności klienta i działa mobilizująco na poszukiwanie samodzielnych rozwiązań. Prowadzi do zbudowania świadomości osoby lub rodziny, że tkwi w niej potencjał do zmian, a wszystkie jej wysiłki są wspierane przez Ośrodek.

Z przeprowadzonej analizy dokumentów znajdujących się w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu wynika, że od kilku lat główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie i ubóstwo.

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem				
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	582	580	513	489
Liczba rodzin ogółem	372	366	348	273
Liczba osób w rodzinach	1214	1181	1061	856
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych – ogółem				
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	0	0	6	35
Liczba rodzin	0	0	6	35
Liczba osób w rodzinach	0	0	22	126

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

Krąg osób i rodzin korzystających z różnorodnych form wsparcia jest szeroki i odzwierciedla problemy występujące w gminie. Niejednokrotnie osoby i rodziny korzystają równocześnie z pomocy realizowanej przez inne podmioty (stypendia socjalne).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednej z wymienionych okoliczności: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowych.

Tabela 2. Powody korzystania z pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Domaradz

Powód trudnej sytuacji życiowej	2017		Liczba osób w rodzinach	2018		Liczba osób w rodzinach	2019		Liczba osób w rodzinach	2020		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi	
ubóstwo	183	183	605	168	168	540	132	132	377	105	105	303
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa	19	19	99	31	31	164	28	28	147	29	29	155
w tym: wielodzietność	16	16	86	25	25	138	20	20	111	22	22	126
bezrobocie	252	252	907	229	229	828	186	186	650	151	151	537
niepełnosprawność	81	81	238	89	89	249	77	77	187	66	66	156
długotrwała lub ciężka choroba	132	132	334	155	155	378	126	126	299	114	114	278
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	2	2	3	3	3	11	0	0	0	1	1	2
w tym: rodziny niepełne	1	1	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0
rodziny wielodzietne	0	0	0	1	1	5	0	0	0	0	0	0
przemoc w rodzinie	10	10	50	20	20	49	0	0	0	0	0	0
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
alkoholizm	2	2	10	2	2	9	0	0	0	0	0	0
narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	4	6	1	1	4	3	3	5	1	1	1
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	0	6	6	6	8	8	20
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	6	6	22	35	35	126

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

Poniższy wykres przedstawia strukturę procentową wg. liczby rodzin, dotyczącą powodów korzystania z pomocy w roku 2020. Największa liczba rodzin (30%) korzystała z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, po 21-22% rodzin z Gminy Domaradz korzystała z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i długotrwałej lub ciężkiej choroby. Inne ważne powody korzystania z pomocy społecznej to niepełnosprawność (13% rodzin korzystających

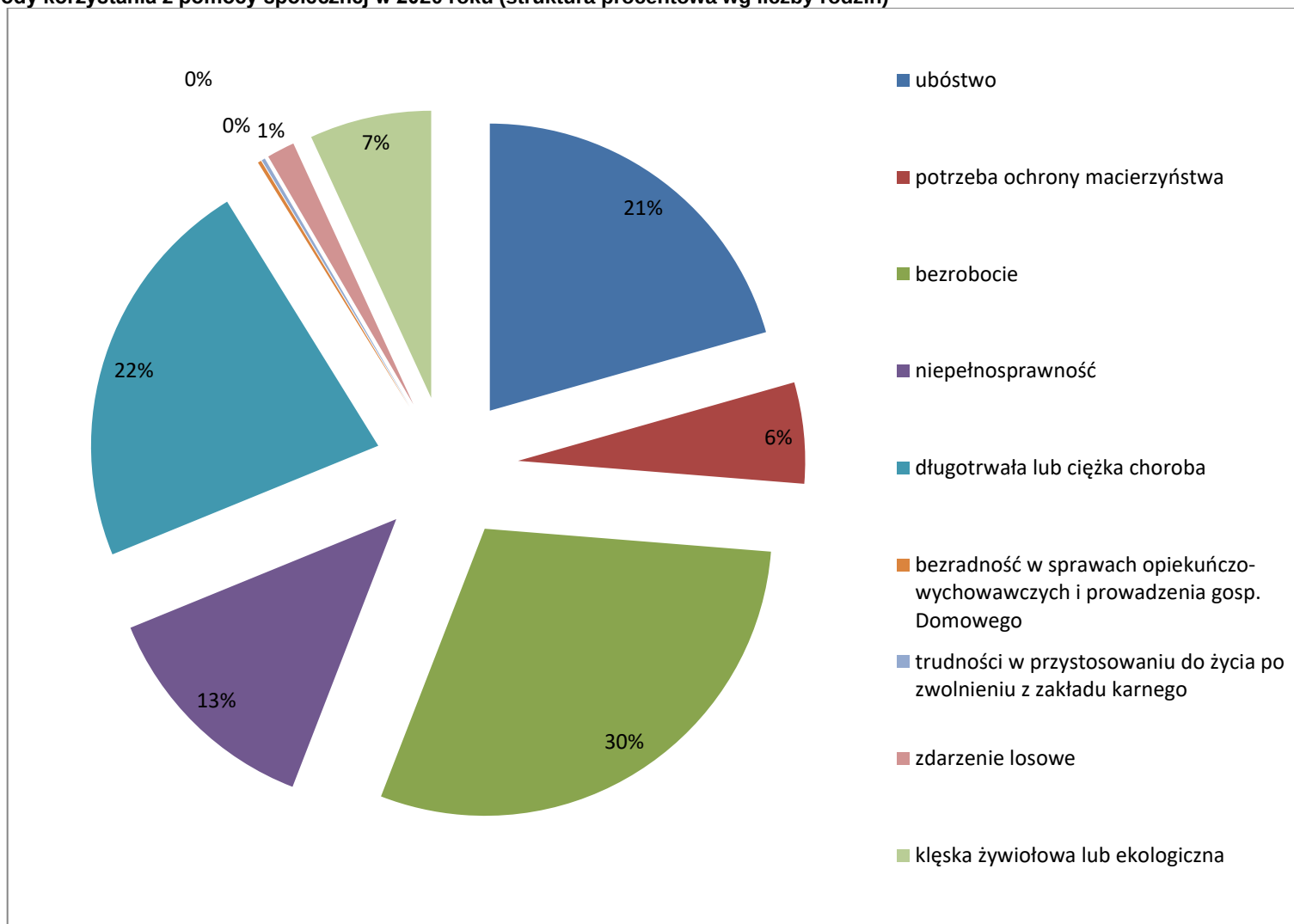
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

z pomocy), klęska żywiołowa lub ekologiczna (7% rodzin korzystających z pomocy), potrzeba ochrony macierzyństwa 6% i zdarzenie losowe – 1%.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Wykres 1. Powody korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku (struktura procentowa wg liczby rodzin)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Domaradzu

3. Diagnoza warunków życia w Gminie

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje podstawowe informacje o Gminie Domaradz.

Gmina Domaradz leży w powiecie brzozowskim i jest jedną z mniejszych pod względem wielkości gmin woj. Podkarpackiego. Położona jest w środkowo - południowej części województwa, przy drodze krajowej nr 9 Radom - Rzeszów - Barwinek (przejście graniczne ze Słowacją) w odległości 45 km na południe od miasta woj. Rzeszowa, 15 km na północ od siedziby powiatu w Brzozowie oraz 28 km od Krosna.

Gmina Domaradz graniczy z gminami: Niebylec, Dynów, Nozdrzec, Brzozów, Jasienica Rosielna. W aktualnych granicach administracyjnych istnieje od 1 lipca 1976 roku. w skład gminy wchodzi 3 miejscowości, które tworzą 3 sołectwa, tj. Barycz, Golcowa i Domaradz.

Gmina Domaradz położona jest w obrębie Karpat Zachodnich, a dokładniej w obrębie Pogórza Dynowskiego i Strzyżowskiego. Pogórze Dynowskie obejmuje prawie cały obszar gminy za wyjątkiem jej krańców zachodnich, które leżą w obrębie Pogórza Strzyżowskiego. Jest to obszar pogórzy niskich z wyniesionymi pasmami niskich gór. Pogórze średnie są tu nieliczne. Składa się on z szerokich, wyrównanych do wysokości 400 - 450 m n.p.m. garbów o kierunku zbliżonym do równoleżnikowego. Region ten przecina dolina Sanu z dopływami. Podstawową cechą Karpat jest równoległy przebieg grzbietów i obniżień (o kierunku NW-SE), który jest wiernym odbiciem budowy geologicznej tego obszaru, tzw. fliszu karpackiego.

Położenie
Gminy
Domaradz
i stan
środowiska
naturalnego

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Jakość powietrza w strefie podkarpackiej, w której zlokalizowana jest Gmina Domaradz jest na dobrym poziomie, o czym świadczy przyznanie klasy A dla zanieczyszczeń tj. dwutlenek węgla, dwutlenek azotu, benzen, ozon, tlenek węgla, ołów, kadm, nikiel i arsen, nie zostały przekroczone poziomy dopuszczalnych stężeń (tab. 10). W przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu stężenia przekraczały poziom dopuszczalny, przez co przyznana została klasa C.

Pył zawieszony PM₁₀

Badania prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w roku 2015 wykazały ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłem PM₁₀ w województwie podkarpackim. Wartości stężeń średniorocznych pyłu PM₁₀ w województwie podkarpackim określone w modelowaniu zawierały się w przedziale 4,3-58,8 µg/m³ (11-147% poziomu dopuszczalnego). Wyniki pokazują, że dla Gminy Domaradz:

- średnioroczne stężenie PM₁₀ kształtuje się na poziomie 9-12 µg/m³, mieści się w granicach poziomu dopuszczalnego,
- liczba dni z przekroczonym dopuszczalnym dobowym poziomem 50 µg/m³ wynosi od 0-7, jest jednym z najniższych w województwie,
- przekroczenia normy dobowej pyłu PM₁₀ notowane były głównie w okresie grzewczym.

Pył zawieszony PM_{2,5}

Badania prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w roku 2015 wykazały przekroczenie obowiązującego poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM_{2,5} na obszarach miejskich. Wyniki modelowania zanieczyszczenia określiły stężenie śródroczne pyłu PM_{2,5} na poziomie 3,7-42,9 µg/m³ (15-172 % poziomu dopuszczalnego). Wyniki pokazują, że dla Gminy Domaradz średnioroczne stężenie PM_{2,5} kształtuje się na poziomie 8-10 µg/m³, a więc mieści się w granicach poziomu dopuszczalnego. Przeważającym typem emisji PM_{2,5} jest emisja powierzchniowa (obszary miast i okolic) oraz napływowa (w przeważającej części).

Zanieczyszczenie w pyłe PM₁₀

Badania prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w roku 2015 wykazały, że na całym obszarze województwa podkarpackiego nie przekroczone rocznego poziomu docelowego dla metali ciężkich tj.:

- arsen (najwyższe stężenie wynosiło 1,2 µg/m³, czyli 20% poziomu docelowego),
- kadm (najwyższe stężenie wynosiło 1,1 µg/m³, czyli 22% poziomu docelowego),
- nikiel (najwyższe stężenie wynosiło 1,1 µg/m³, czyli 6% poziomu docelowego),
- ołów (stężenia w przedziale 0,01-0,02 µg/m³, czyli 2-4% poziomu dopuszczalnego).

Benzo(a)piren

Badania prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w roku 2015 wykazały przekroczenie wartości docelowej we wszystkich punktach pomiarowych. Najwyższe średnioroczne stężenie 7,85 µg/m³ (785% poziomu odniesienia) odnotowano w Dębicy. W pozostałych punktach pomiarowych stężenia zawierały się między 3,3-5,6 µg/m³ (330-560% wartości docelowej). W strefie podkarpackiej stężenia średniotygodniowe w stacjach monitoringu wynosiły 0,1-26,6 µg/m³. Wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem wykazały przekroczenie wartości docelowej na znacznej części województwa podkarpackiego. Wartości stężeń w Gminie Domaradz określone w modelowaniu wynosiły między 0,6-1,49 µg/m³. Dominującym typem emisji benzo(a)pirenu jest emisja powierzchniowa (na obszarach miast i w ich pobliżu) oraz napływowa.

Gospodarka Gminy Domaradz

W Gminie Domaradz działalność prowadzi 327 podmiotów gospodarczych (dane GUS według stanu na koniec 2020 roku), z czego blisko 88,68% swoją działalność prowadzi w sektorze prywatnym. W końcu 2020, w Gminie Domaradz było o 42 podmioty gospodarcze więcej niż w 2009 r. Były to nie tylko podmioty gospodarcze, ale wszystkie zarejestrowane w REGON-ie. Ich zbiorowość ilościowo charakteryzuje poniższa tabela.

Jednostka terytorialna	Sektor własności	Rodzaje	Rok	wartość
Gmina Domaradz	Sektor publiczny, w tym m.in.:	Ogółem, w tym m.in.:	2019	14

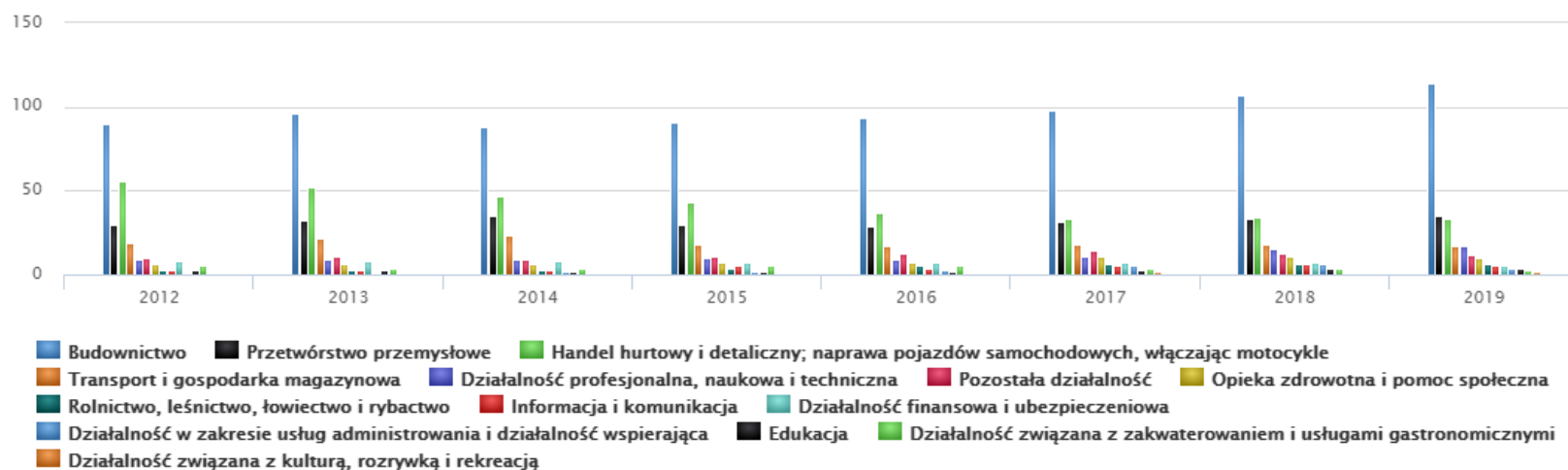

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Sektor prywatny, w tym m.in.	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12
	Spółki handlowe	0
	nowo zarejestrowane	2
	Ogółem, w tym m.in.:	327
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	290
	Spółki handlowe	11
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0
	Spółdzielnie	1
	Fundacje	0
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	13

Pośród podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w Rejestrze REGON, 290 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 33 nowe podmioty, a 12 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2020 najczęściej (47) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (19) w roku 2012. W tym samym okresie najczęściej (29) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (21) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Domaradz najczęściej (11) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (306) jest mikro-przedsiębiorstw. 1,9% (6) podmiotów jako rodzaj prowadzonej działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 48,8% (156) podmiotów, a 49,4% (158) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Domaradz najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (42,5%) oraz Przetwórstwo przemysłowe (13,1%).

Rodzaje przeważającej działalności w latach 2012-2019

Powyższy wykres prezentuje podmioty gospodarcze na koniec grudnia 2019 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Poniższa tabela prezentuje podmioty gospodarcze: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wg. stanu na koniec 2020 roku.

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym [%]	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.
Gmina Domaradz	7,03	52
Woj. Podkarpackie	10,30	71
Polska	13,96	99

Źródło: GUS, Bank danych lokalnych

Specyfiką Gminy Domaradz, jak już wcześniej wspomniano jest duża liczba podmiotów zatrudniających do 9 osób (306 mikroprzedsiębiorstwa), 14 podmiotów zatrudnia od 10 do 49 osób.

Przedsiębiorstwa w Gminie Domaradz wg. klas wielkości prezentuje poniższa tabela (stan na koniec 2019 r.)

Jednostka terytorialna	Według klas wielkości - o liczbie pracujących					
	Ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej
Gmina Domaradz	320	306	14	0	0	0

Źródło: GUS, Bank danych lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Domaradz mikroprzedsiębiorstwa stanowią 95,6%, przedsiębiorstwa małe i średnie przedsiębiorstwa 4,40%.

Gmina Domaradz znajduje się w strefie intensyfikacji produkcji rolnej, w której zakłada się maksymalne wykorzystanie naturalnych warunków przyrodniczych, z preferencją rolnictwa integrowanego i ekologicznego. W analizowanej Gminie Domaradz rolnictwo jest źródłem utrzymania dla 79,93% gospodarstw domowych (dane Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku), podczas gdy w 2002 roku było ich 3,8%. Wbrew powszechnie panującym na obszarach wiejskich trendom w Gminie Domaradz da się zauważyć wzrost udziału gospodarstw ze źródłem utrzymania z rolnictwa w ogóle gospodarstw rolnych w gminie. Duży wpływ na zaistniałą sytuację ma wsparcie gospodarstw rolnych ze środków Unii Europejskiej realizowane od 2004 roku.

Na terenie Gminy Domaradz w 2010 roku działalność rolniczą prowadziło 1585 gospodarstw indywidualne. W strukturze gospodarstw według powierzchni przeważają gospodarstwa o areale od 1 do 5ha (48%), ponad 49% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1ha. Na terenie Gminy Domaradz funkcjonuje też 47 gospodarstw o powierzchni powyżej 29ha.

Sytuacja i tendencje na lokalnym rynku pracy

W Gminie Domaradz na 1000 mieszkańców pracuje 73 osoby. 57,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 42,7% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Domaradz wynosiło w 2020 roku 17,1% (22,5% wśród kobiet i 12,5% wśród mężczyzn). W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Domaradz wynosiło 3 714,87 PLN, co odpowiada 76,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Domaradz 515 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 72 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -443. 59,6% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Domaradz pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 11,7% w przemyśle i budownictwie, a 7,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w Gminie Domaradz.

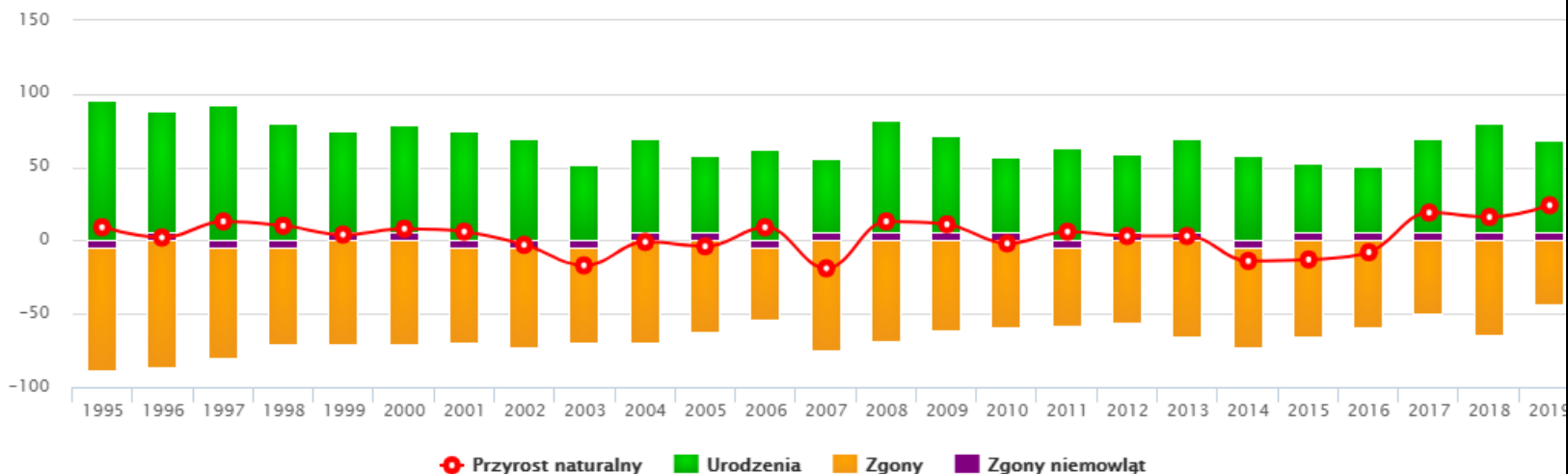

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

	Rok	Liczba mieszkańców Gminy Domaradz w wieku produkcyjnym mobilnym			Liczba pracujących mieszkańców Gminy Domaradz			Dojazdy do pracy			
		ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	Dane dostępną na rok	Liczba osób pracujących na terenie Gminy Domaradz spoza gminy	Liczba mieszkańców Gminy Domaradz pracujących poza gminą	
	2019	1 141	404	737	447	197	250	2006	515	72	
									Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy: -443		
Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy: 0,14											
Ludność Gminy Domaradz	Gmina Domaradz ma 6 100 mieszkańców, z czego 49,9% stanowią kobiety, a 50,1% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 1,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,9 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.										
	Liczba mieszkańców 6 100										
	Kobiety						3042 (49,9%)	Mężczyźni			3058 (50,1%)
	Współczynnik feminizacji (Na każdych 100 mężczyzn przypada 101 kobiet)						99	Współczynnik maskulinizacji (Na każde 100 kobiet przypada 99 mężczyzn)			100,52
	Źródło: GUS, 31.XII.2019										
Mieszkańcy Gminy Domaradz zawarli w 2019 roku 22 małżeństwa, co odpowiada 3,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 0,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 31,6% mieszkańców Gminy Domaradz jest stanu wolnego, 58,2% żyje w małżeństwie, 1,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,5% to wdowy/wdowcy.											
Gmina Domaradz ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 24. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 3,93 na 1000 mieszkańców Gminy Domaradz. W 2019 roku urodziło się 68 dzieci, w tym 51,5% dziewczynek i 48,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 356 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,09 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2018 roku 44,3% zgonów w Gminie Domaradz spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,0% zgonów w Gminie Domaradz były nowotwory, a 4,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Gminy Domaradz przypada 7.21 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.											
Przyrost naturalny w latach 1995 – 2019 w Gminie Domaradz (Źródło: GUS, Polska w liczbach)											

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

W 2019 roku zarejestrowano 42 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 78 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Domaradz -36. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz nie zarejestrowano wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1. 62,5% mieszkańców Gminy Domaradz jest w wieku produkcyjnym, 18,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Liczbę ludności w podziale na poszczególne miejscowości według stanu na 2019 rok przedstawia poniższa tabela. Wynika z niej, że największa koncentracja ludności występuje na terenie miejscowości Domaradz, która stanowi centrum społeczno-gospodarcze gminy, zaś najmniejsza w miejscowości Barycz.

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Udział %
1.	Domaradz	3 081	50,43
2.	Golcowa	2 167	35,48
3.	Barycz	861	14,09
Suma		6 109	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Gęstość zaludnienia w analizowanej jednostce w 2019 roku wyniosła 108 osób na km², przy wartości 122 osób na km² notowanej w powiecie brzozowskim i 119 osób na km² w województwie podkarpackim.

Oświata w Gminie Domaradz

1 505 mieszkańców Gminy Domaradz jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata), w tym 735 kobiet oraz 770 mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,4% wykształcenie policealne, 8,2% średnie ogólnokształcące, a 18,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 25,9% mieszkańców Gminy Domaradz, gimnazjalnym 6,2%, natomiast 27,0% podstawowym ukończonym. 1,5% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa podkarpackiego mieszkańcy Gminy Domaradz mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Domaradz największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (30,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,1%). Mężczyźni najczęściej mają

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,0%) oraz podstawowe ukończone (23,8%). W roku 2018 w Gminie Domaradz mieściły się 2 przedszkola, w których do 7 oddziałów uczęszczało 130 dzieci (71 dziewczynek oraz 59 chłopców). Dostępnych było 185 miejsc. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Domaradz mieściło się 1 przedszkole, w którym do 1 oddziału uczęszczało 36 dzieci (13 dziewczynek oraz 23 chłopców). Dostępnych było 36 miejsc. 15,0% mieszkańców Gminy Domaradz w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (15,5% wśród dziewczynek i 14,4% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 840 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 0,95 dzieci w wieku przedszkolnym.

W 2019 roku Gmina Domaradz pozyskała dotację celową na realizację modułu 3 wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Przyznana kwota dotacji to 146 293,19 zł, w tym 67 088,00 zł dla Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Domaradzu oraz 79 205,19 zł dla Szkoły Podstawowej im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Baryczy. Wkład własny wyniósł 37 010,65 zł. Dotacja została przeznaczona na wyposażenie kuchni w stołówce szkolnej obu szkół oraz remont kuchni i jadalni w Szkole Podstawowej im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Baryczy.

Gmina Domaradz w 2019 roku otrzymała dotację na realizację Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa” dotyczącego wspierania w latach 2016-2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów przez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym na zakup nowości wydawniczych. W ramach Programu pozyskano dotację w wysokości 14 480,00 zł, wkład własny 3 620,00 zł. Wsparciem objęte zostały 2 szkoły: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Domaradzu oraz Szkoła Podstawowa nr 2 w Domaradzu. W ramach Programu zakupiono 1326 książek.

W latach 2018-2019 Gmina Domaradz była organem prowadzącym dla 5 szkół podstawowych i 2 przedszkoli

Szkoła	Liczba uczniów w roku szkolnym		Liczba dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w roku szkolnym		Liczba etatów nauczycielskich w roku szkolnym	
	2018/2019	2019/2020	2018/2019	2019/2020	2018/2019	2019/2020
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Domaradzu	220	252	40	58	22,49	24,13
Szkoła Podstawowa nr 2 w Domaradzu	54	62	9	8	10,25	9,13
Zespół Szkół w Golcowej	121	129	43	36	21,48	17,00
Szkoła Podstawowa nr 2 w Golcowej	80	108	25	25	11,22	12,05
Szkoła Podstawowa w Baryczy	78	71	12	11	12,52	11,04
Ogółem	553	622	129	138	77,96	73,35

Kultura w Gminie Domaradz

Gminny Ośrodek Kultury jest samorządową jednostką organizacyjną integrującą programowo i finansowo organizacyjną działalność kultury w gminie.

Do zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy w szczególności:

1. Podnoszenie poziomu życia kulturalnego mieszkańców, kształtowanie postaw społecznych, rozwijanie zainteresowań mieszkańców, podnoszenie kultury życia codziennego, pracy i wypoczynku.
2. Inicjowanie, programowanie i organizowanie działalności kulturalnej.
3. Organizowanie imprez artystycznych, oświatowych, rozrywkowych, rekreacyjnych i wystaw.
4. Prowadzenie indywidualnej aktywności kulturalnej poprzez działalność zespołów artystycznych, kół i sekcji zainteresowań.
5. Otoczenie opieką wszystkich przejawów kultury ludowej: folkloru muzycznego, sztuki ludowej.
6. Zapewnienie pomocy instruktażowej amatorskim zespołom artystycznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

7. Sporządzanie informacji z działalności własnej, z przebiegu ważniejszych imprez artystycznych, działalności zespołów amatorskich i twórców ludowych.
8. Wydawanie nieodpłatnego czasopisma lokalnego "Aktualności Gminy Domaradz".

Działalność społeczno-kulturalna Gminnego Ośrodka Kultury w roku 2019 prowadzona była na podstawie opracowanego i zatwierdzonego przez Komisję Oświaty, Kultury i Opieki Społecznej Rady Gminy planu pracy oraz kalendarza gminnych imprez kulturalnych. W ramach pracy merytorycznej w placówkach GOK działają dziecięce i młodzieżowe sekcje i koła zainteresowań oraz zespoły amatorskie artystyczne. Prowadzona jest edukacja kulturalna w formie indywidualnej i zespołowej.

Stan zatrudnienia na 31 grudnia 2019 roku w przeliczeniu na etaty wyniósł 4,75 (w tym 2,5 etatu w placówkach bibliotek oraz 1/4 etatu dla głównego księgowego GOK).

W Bibliotece Publicznej w Domaradzu działa czytelnia internetowa posiadająca aktualnie 2 stanowiska ze stałym dostępem do Internetu. W 2019 roku reprezentanci instytucji uczestniczyli w przeglądach muzyczno-wokalnym organizowanych przez inne podmioty na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

Na przestrzeni minionego roku w placówkach GOK-u działalność prowadziły następujące zespoły i koła zainteresowań:

- ✓ kółko plastyczne „Koralik” (klub „Tęcza” Barycz)
- ✓ kółko plastyczne (klub „Wspólnota” Domaradz - 2 grupy wiekowe)
- ✓ grupa taneczna „Tęczowe gumisie” i „Gracja” przy klubie „Tęcza” w Baryczy do lipca 2019r.
- ✓ dziecięco-młodzieżowy zespół wokalny do lipca 2019r.
- ✓ zespół rytmiczny /5 - latkowie, I kwartał 2019r.
- ✓ dziecięcy zespół pieśni i tańca „Mali Domaradzanie” I kwartał 2019r.
- ✓ młodzieżowa grupa teatralna „Maska” od listopada 2019r.

Oprócz zajęć merytorycznych powyższych zespołów, GOK prowadzi również nieodpłatne zajęcia indywidualnej nauki gry na klawiszowych instrumentach muzycznych oraz prowadzi zajęcia plastyczne i teatralne dla dzieci i młodzieży co pozwala rozwijać zainteresowania artystyczne uczestników zajęć.

W bibliotekach (Golcowa, Barycz) prowadzona jest działalność kulturalno-oświatowa promująca i rozwijająca czytelnictwo wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Szczególną uwagę w swej działalności zwraca się na ważne rocznice literackie oraz inne wydarzenia, jak: Dni Kultury Oświaty Książki i Prasy, Dzień Dziecka, Inauguracja Roku Kulturalno-Oświatowego. Propozycje te kierowane są do dzieci i młodzieży pragnących spędzić wolny czas miło i pożytecznie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Imprezy organizowane przez jednostki w 2019 roku oraz liczba uczestników:

- o imprezy ogółem: **29** (uczestnicy: **3 166**)
- o wystawy: **2** (uczestnicy: **350**)
- o festiwale i przeglądy artystyczne: **3** (uczestnicy: **369**)
- o koncerty: **8** (uczestnicy: **1 365**)
- o prelekcje, spotkania, wykłady: **4** (uczestnicy: **245**)
- o imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne: **1** (uczestnicy: **100**)
- o konkursy: **8** (uczestnicy: **376**)
- o pokazy teatralne: **1** (uczestnicy: **150**)
- o inne: **2** (uczestnicy: **211**)

Z ważniejszych imprez stałych zrealizowanych na przestrzeni roku należy wymienić:

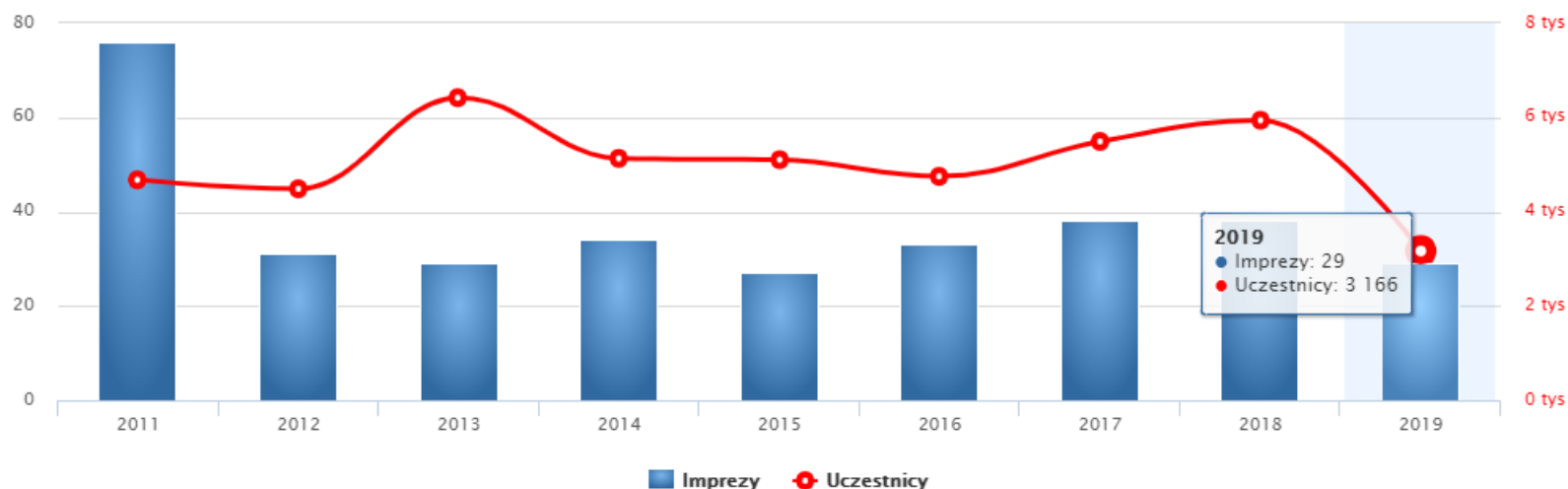
- ✓ imprezy patriotyczne i religijne (3 Maja, 11 listopada, koncert papieski)
- ✓ przeglądy wokalne dla dzieci i młodzieży (festiwal kolęd i pastorałek, przegląd piosenek dla Mamy, gminny przegląd zespołów artystycznych, przegląd piosenki dziecięcej, festiwal pieśni Maryjnej, „Mikołajkowe debiuty”)
- ✓ konkursy plastyczne: (bożonarodzeniowe: ozdoby choinkowe, szopki bożonarodzeniowe, kolędnicy-wędrownicy; konkursy inspirowane tradycją świąt wielkanocnych: pisanek, palm wielkanocnych)
- ✓ konkursy poetyckie i recytatorskie, narodowe czytanie, spotkania czytelnicze
- ✓ spotkania opłatkowe, zajęcia dla dzieci i młodzieży pn. „Ferie bez nudy”,
- ✓ koncerty w wykonaniu zespołów instrumentalno-wokalnych: kolęd i pastorałek, koncert pasyjny, spotkanie opłatkowe,
- ✓ spektakle teatralne: „Disney w muzyce i tańcu”, „Jasełka bożonarodzeniowe”,
- ✓ imprezy plenerowe: „Powitanie wakacji”, „Pożegnanie lata”

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Imprezy organizowane przez domy kultury oraz ich uczestnicy w latach 2011 – 2019

(Źródło: GUS)

W 2019 roku w Gminie Domaradz działalność w zakresie kultury prowadził Gminny Ośrodek Kultury w Domaradzu, który posiada salę widowiskową, w której znajduje się 144 standardowe miejsc dla widzów.

Sport w Gminie Domaradz

W Gminie Domaradz zlokalizowane są następujące obiekty o charakterze sportowym i rekreacyjnym w których odbywa się wiele imprez i przedstawień przeznaczonych dla mieszkańców.

Obiekt	Rok powstania obiektu	Powierzchnia obiektu w ha	Rodzaj nawierzchni/ Technologia wykonania budynku
Stadion w Domaradzu	2010	1,0 ha	trawa naturalna
Boisko sportowe w Domaradzu	2015	0,12 ha	sztuczna trawa
Boisko do piłki plażowej w Domaradzu	2010	0,017 ha	piasek
Boisko sportowe do piłki nożnej w Golcowej	2014	0,6 ha	trawa naturalna
Boisko sportowe do piłki ręcznej w Golcowej	2014	0,06 ha	sztuczna trawa
Boisko do piłki plażowej w Golcowej	2014	0,017 ha	piasek
Boisko sportowe do piłki nożnej w Baryczy	2012	0,22 ha	trawa naturalna
Boisko do piłki plażowej w Baryczy	2012	0,02 ha	piasek

Na terenie Gminy Domaradz w 2019 działalność sportową prowadziło 3 kluby sportowe:

- ✓ Ludowy Klub Sportowy Golcowa
- ✓ Młodzieżowy Klub Sportowy „Sokół” Domaradz

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

	✓ Ludowy Zespół Sportowy Orły Temidy Domaradz 1989 LKS Golcowa uczestniczy w rozgrywkach klasy A OZPN Krosno i osiągnęła na koniec 2019 roku 14 miejsce w tabeli rozgrywek. Sokół Domaradz uczestniczy w rozgrywkach klasy B OZPN Krosno i osiągnął na koniec 2019 roku 4 miejsce w tabeli rozgrywek. Ludowy Zespół Sportowy Orły Temidy Domaradz 1989 uczestniczy w rozgrywkach IV LIGI mężczyzn PODOKRĘG KROSNO sezon 2019/2020. Aktualnie osiągnął 3 miejsce w tabeli.																				
Ochrona zdrowia w Gminie Domaradz	Opieka zdrowotna Gminy Domaradz jest świadczona przez: ✓ Fizjo-Medico Sp.j, Domaradz 323A, 36-230 Domaradz ✓ Fizjoterapia, Domaradz 359 ✓ Gabinet Rehabilitacji MEDIUS - Domaradz 326 ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Domaradzu, Domaradz 327 ✓ NZOZ "PROMED" Sp. z o.o. Poradnia lekarza POZ w Baryczy, Barycz 245 ✓ Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej, Domaradz 359 ✓ Przychodnia w Golcovej, Golcowa 66 Poniżej zamieszczona tabela prezentuje ambulatoryjną opiekę zdrowotną i apteki w Gminie Domaradz według stanu na koniec 2019 roku. <table><tr><th colspan="3">Ambulatoryjna opieka zdrowotna</th><th colspan="2">Apteki ogólnodostępne</th></tr><tr><th>WYSZCZEGÓLNIENIE</th><th>przychodnie ogółem</th><th>praktyki lekarskie</th><th>udzielone porady ogółem</th><th>Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną</th></tr><tr><td>Województwo podkarpackie</td><td>1 251</td><td>1 212</td><td>14 614 302</td><td>3 199</td></tr><tr><td>Gmina Domaradz</td><td>6</td><td>2</td><td>40 016</td><td>6 100</td></tr></table> Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego	Ambulatoryjna opieka zdrowotna			Apteki ogólnodostępne		WYSZCZEGÓLNIENIE	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie	udzielone porady ogółem	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	Województwo podkarpackie	1 251	1 212	14 614 302	3 199	Gmina Domaradz	6	2	40 016	6 100
Ambulatoryjna opieka zdrowotna			Apteki ogólnodostępne																		
WYSZCZEGÓLNIENIE	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie	udzielone porady ogółem	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną																	
Województwo podkarpackie	1 251	1 212	14 614 302	3 199																	
Gmina Domaradz	6	2	40 016	6 100																	
Bezpieczeństwo w Gminie Domaradz	Ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa Zapewnienie ochrony przeciwpożarowej oraz przeciwpowodziowej swoim mieszkańcom należy do ważniejszych zadań gminy. Jako jedno ze zbiorowych potrzeb tej wspólnoty zostały wymienione w art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506). Zadania te realizowane są przez ochotnicze straże pożarne. Zadania ochotniczych straży pożarnych wynikają z ustawy z dnia z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1372, z późn. zm.). Ochotnicze straże pożarne (OSP) realizują zadania na rzecz ochrony ludności, ochrony przeciwpożarowej oraz ratownictwa, a także prowadzą działania profilaktyczne skierowane głównie do młodzieży. Podstawowymi celami i zadaniami ochotniczych straży pożarnych wynikającymi m.in. z ich statutów jest prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów oraz innych zdarzeń niebezpiecznych i klęsk, a także informowanie ludności o istniejących zagrożeniach. Na terenie Gminy Domaradz funkcjonuje 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: ✓ OSP Barycz ✓ OSP Domaradz ✓ OSP Domaradz Góra ✓ OSP Domaradz Poręby ✓ OSP Golcowa																				

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego z terenu gminy Domaradz włączonych jest 2 jednostki:

- ✓ OSP Barycz
- ✓ OSP Domaradz

Do głównych zadań realizowanych przez jednostki OSP, w tym w ramach KSRG należy:

- ✓ gaszenie pożarów;
- ✓ ratownictwo techniczne, w szczególności na drogach;
- ✓ ewakuacja poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i zwierząt oraz zagrożonego mienia;
- ✓ oznakowanie i zabezpieczenie miejsc prowadzenia działań ratowniczych,
- ✓ prowadzenie działań ratowniczych na obszarach wodnych, w tym podczas powodzi,
- ✓ usuwanie skutków zdarzeń w szczególności po przejściu anomalii pogodowych i udzielanie pomocy socjalnej poszkodowanym.

Dotychczasowa dominacja problematyki zapobiegania i gaszenia pożarów w codziennej praktyce formacji ochotniczej przenosi się stopniowo na inne rodzaje ratownictwa, w tym głównie ratownictwa technicznego, podczas zdarzeń na drogach, gdzie stosowane są inne techniki prowadzenia działań ratowniczych. W zależności od specyfiki obszaru chronionego należy także wspomnieć o działaniach OSP prowadzonych na obszarach wodnych i działaniach przeciwpowodziowych. W obszarze szeroko rozumianej ochrony ludności należy uwzględnić także przygotowanie ratowników – ochotników do organizacji ewakuacji ludzi i mienia podczas dużych pożarów, powodzi i innych katastrof (zwłaszcza będących wynikiem anomalii pogodowych) oraz świadczenie pomocy między miejscowościami i gminami w zakresie zakwaterowania, żywienia i innej pomocy socjalnej.

Do prowadzenia działań ratowniczych na terenie Gminy Domaradz przewidziane są jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które posiadają siły i środki do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

OSP Barycz

Jednostka Typu S-2 została założona w roku 1902. Do prowadzenia działań ratowniczo gaśniczych posiada średni samochód GBA Star 266 oraz lekki samochód pożarniczy – terenowy Mitsubishi. Jednostka ta w roku 2005 została włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego. Do zabezpieczenia w wodę posiada zbiornik przeciwpożarowy otwarty o pojemności ok. 150 m³. Do prowadzenia działań ratowniczych wydzielona została Jednostka Operacyjno-Techniczna kategorii III liczącą 18 strażaków wyszkolonych, ubezpieczonych i posiadających badania lekarskie.

OSP Domaradz

Jednostka typu S-2 działa od roku 1904. Do prowadzenia działań ratowniczo gaśniczych jednostka posiada samochód GBA VOLVO, samochód Star 244 GBA 2,5/16 oraz lekki samochód pożarniczy Volkswagen T4. Jednostka ta została włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w roku 1997. Do prowadzenia działań ratowniczych wydzielona została Jednostka Operacyjno-Techniczna kategorii III liczącą 20 strażaków wyszkolonych, ubezpieczonych i posiadających badania lekarskie.

OSP Domaradz-Góra

Jednostka Typu S-1 powstała w roku 1904. Do prowadzenia działań ratowniczych jednostka posiada lekki samochód pożarniczy Lublin oraz sprzęt silnikowy. Do prowadzenia działań ratowniczych wydzielona została Jednostka Operacyjno-Techniczna kategorii IV liczącą 17 strażaków wyszkolonych, ubezpieczonych i posiadających badania lekarskie.

OSP Domaradz-Poręby

Jednostka typu S-1 powstała w roku 1967 r. Do prowadzenia działań ratowniczo gaśniczych posiada średni samochód pożarniczy GBA Star 266 wraz z wyposażeniem oraz lekki samochód pożarniczy-terenowy Honker. Do zabezpieczenia w wodę posiada zbiornik przeciwpożarowy podziemny o

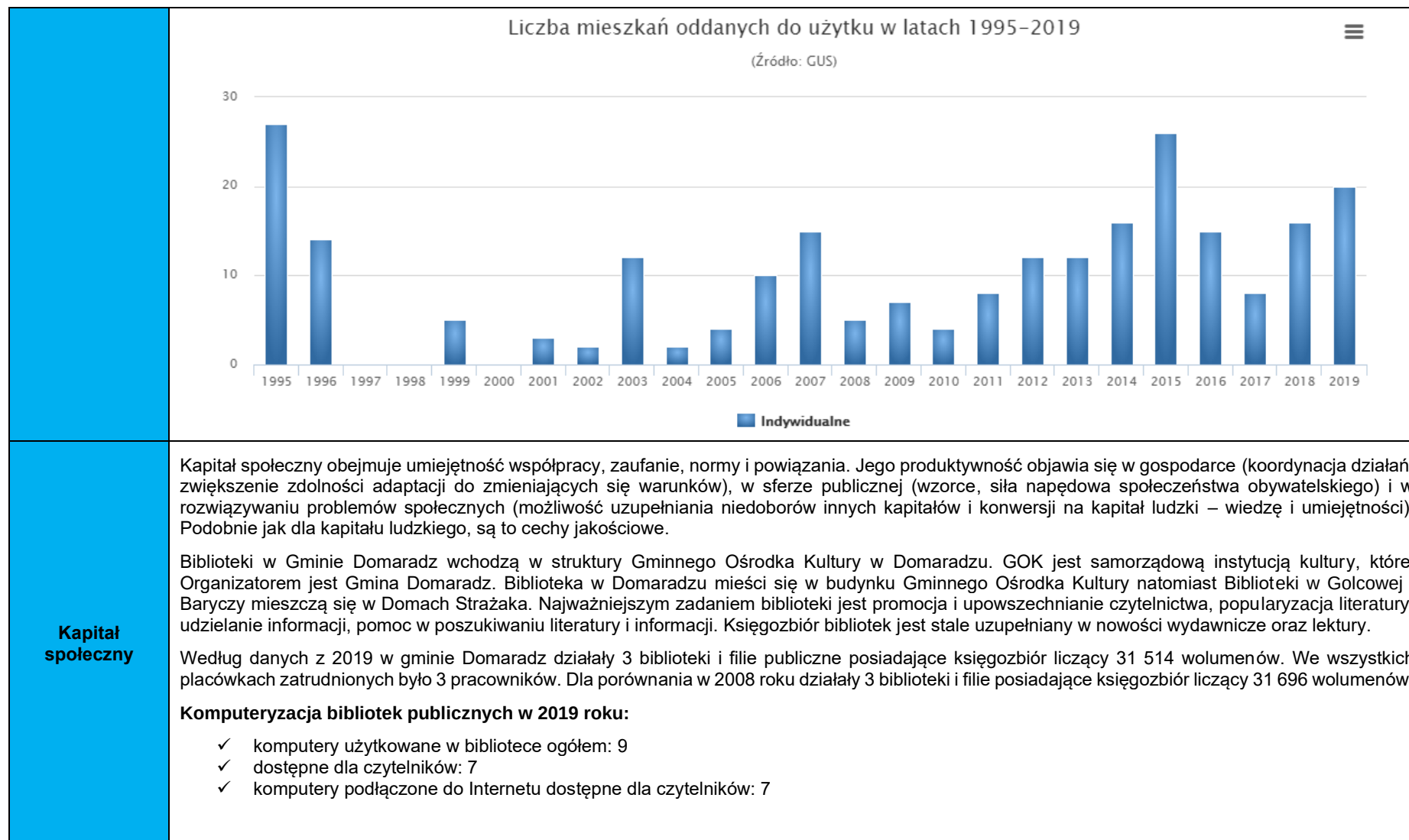

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

	pojemności ok. 59 m3. Do prowadzenia działań ratowniczych wydzielona została Jednostka Operacyjno-Techniczna kategorii IV liczącą 11 strażaków wyszkolonych, ubezpieczonych i posiadających badania lekarskie. OSP Golcowa Jednostka typu S-1 została założona w 1908 roku. Do prowadzenia działań ratowniczo gaśniczych posiada średni samochód pożarniczy GBA Star 266. Do prowadzenia działań ratowniczych wydzielona została Jednostka Operacyjno-Techniczna kategorii III liczącą 17 strażaków wyszkolonych, ubezpieczonych i posiadających badania lekarskie. Przestępczość W 2019 roku w gminie Domaradz stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 62 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 10,10 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Domaradz wynosi 86,10% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podkarpackiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Domaradz najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,25 (wykrywalność 82%) oraz przeciwko mieniu - 3,90 (wykrywalność 77%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 2,77 (85%), drogowe - 1,46 (99%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,27 (88%).						
Polityka mieszkaniowa	Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. W 2019 roku w Gminie Domaradz oddano do użytku 20 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,28 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Domaradz to 1 872 nieruchomości. Liczba nieruchomości w 2019 roku 1 872 Mieszkania na 1000 mieszkańców 307,20 <table><tr><td>Gmina Domaradz</td><td>307,20</td></tr><tr><td>Podkarpackie</td><td>314,80</td></tr><tr><td>Cały kraj</td><td>380,50</td></tr></table> Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 307 mieszkań. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Domaradz to 6,15 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podkarpackiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w Gminie Domaradz to 153,00m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa podkarpackiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 88,78% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 81,25% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 73,99% mieszkań posiada łazienkę, 54,06% korzysta z centralnego ogrzewania, a 63,14% z gazu sieciowego.	Gmina Domaradz	307,20	Podkarpackie	314,80	Cały kraj	380,50
Gmina Domaradz	307,20						
Podkarpackie	314,80						
Cały kraj	380,50						

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej zamieszczona mapa stanowi mapę problemów społecznych, ze wskazaniem skali ich intensywności.

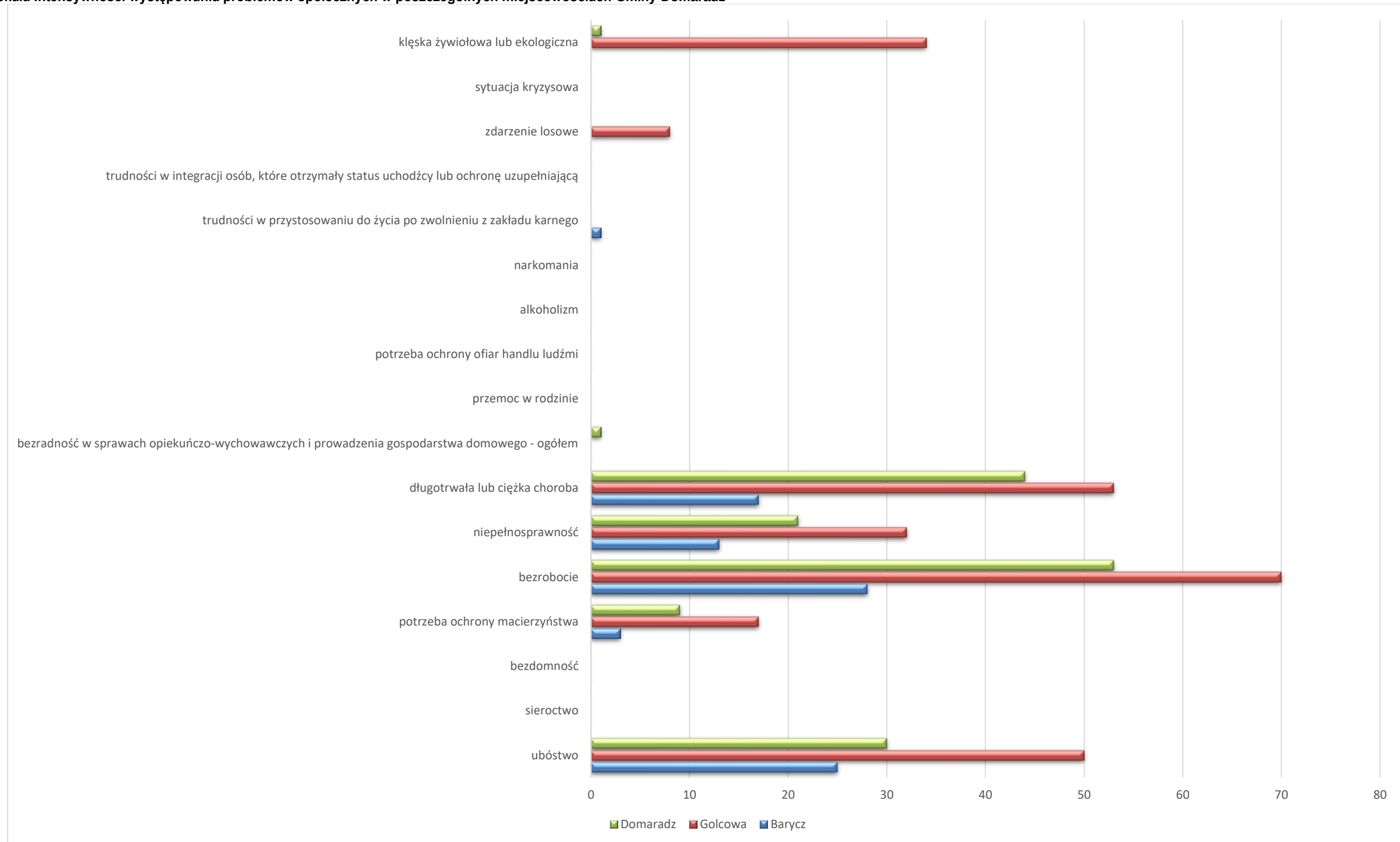
Mapa 1. Mapa występowania problemów społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Domaradz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Domaradz

Interpretując powyższy wykres, przedstawiający skalę intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Domaradz, zauważyć można, że:

- problemem społecznym najczęściej rejestrowanym w miejscowościach Gminy Domaradz jest bezrobocie. Występuje ono we wszystkich miejscowościach gminy, aczkolwiek z największą intensywnością w miejscowości Golcowa i Domaradz.
- kolejnym problemem społecznym o dużej skali występowania na analizowanym obszarze jest długotrwała i ciężka choroba - problem ten występuje we wszystkich miejscowościach Gminy Domaradz, z największą intensywnością w Golcovej i Baryczy (po 20%),
- ubóstwo, to najczęstszy powód udzielania pomocy społecznej wśród mieszkańców miejscowości Golcowa,
- osoby niepełnosprawne objęte pomocą społeczną w większości są również mieszkańcami miejscowości Golcowa,
- największa potrzeba ochrony macierzyństwa, a także pomoc w wyniku zdarzeń losowych i z powodu klęski żywiołowej zgłaszana jest w także w miejscowości Golcowa,
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych występuje wyłącznie w Domaradzu (na małą skalę).

3.2. Diagnoza problemów społecznych – charakterystyka grup społecznie wrażliwych

Przedmiotem diagnozy są problemy charakterystyczne dla różnych grup społecznych o różnym stopniu ich dolegliwości takie jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starość, uzależnienia, które wymagają wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom trudnym w życiu jednostek i rodzin oraz poprawy ich warunków bytowych.

W oparciu o posiadane materiały i informacje ustalono najistotniejsze problemy, z jakimi boryka się Gmina Domaradz, do nich należy między innymi:

3.2.1. Ubóstwo

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczącego się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego. Podstawowym czynnikiem ubóstwa jest bezrobocie. Poziom ubóstwa szczególnie widoczny jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura). Jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Domaradzu jest ubóstwo. W 2020 roku 30% ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą jako główny powód trudnej sytuacji wskazało ubóstwo.

Formy pomocy dla osób ubogich

W celu zminimalizowania skutków ubóstwa, lokalny samorząd realizuje zadania własne i zlecone. W Gminie Domaradz instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu. Pomoc GOPS realizowana jest poprzez:

- świadczenia niematerialne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia bezdomnym, kierowanie do instytucjonalnych form pomocy,
- kwalifikowanie dzieci na wypoczynek, współorganizowanie przedsięwzięć okolicznościowych,

- realizacja programów rządowych w tym Program „Posiłek w szkole i w domu” świadczenia rzeczowe: zapewnienie opału, odzieży, żywności,
- świadczenia finansowe: zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne,
- aktywne formy pomocy: realizacja instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej.

Samorząd wspiera rodziny ubogie posiadające dzieci, udzielając świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym z dotacji celowej, pochodzącej ze środków budżetu państwa, w formie przyznawanego uczniom gminnych placówek stypendium socjalnego oraz zasiłku szkolnego. Od roku 2018 na ten cel przeznaczane jest rocznie średnio 109 zł miesięcznie na ucznia. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych od 2020 r. udział środków własnych Gminy Domaradz w w/w pomocy, to minimum 5% kwoty dotacji.

Według stanu na koniec grudnia 2020 roku Gmina Domaradz posiada 18 mieszkań komunalnych i nie posiada mieszkań socjalnych.

3.2.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem złożonym i różnie definiowanym. Szerszą kategorią jest pozostawanie bez pracy lub nieaktywność zawodowa. Są to kategorie szczególnie ważne z punktu widzenia opisu klientów pomocy społecznej oraz programów adresowanych do nich w ramach tego systemu.

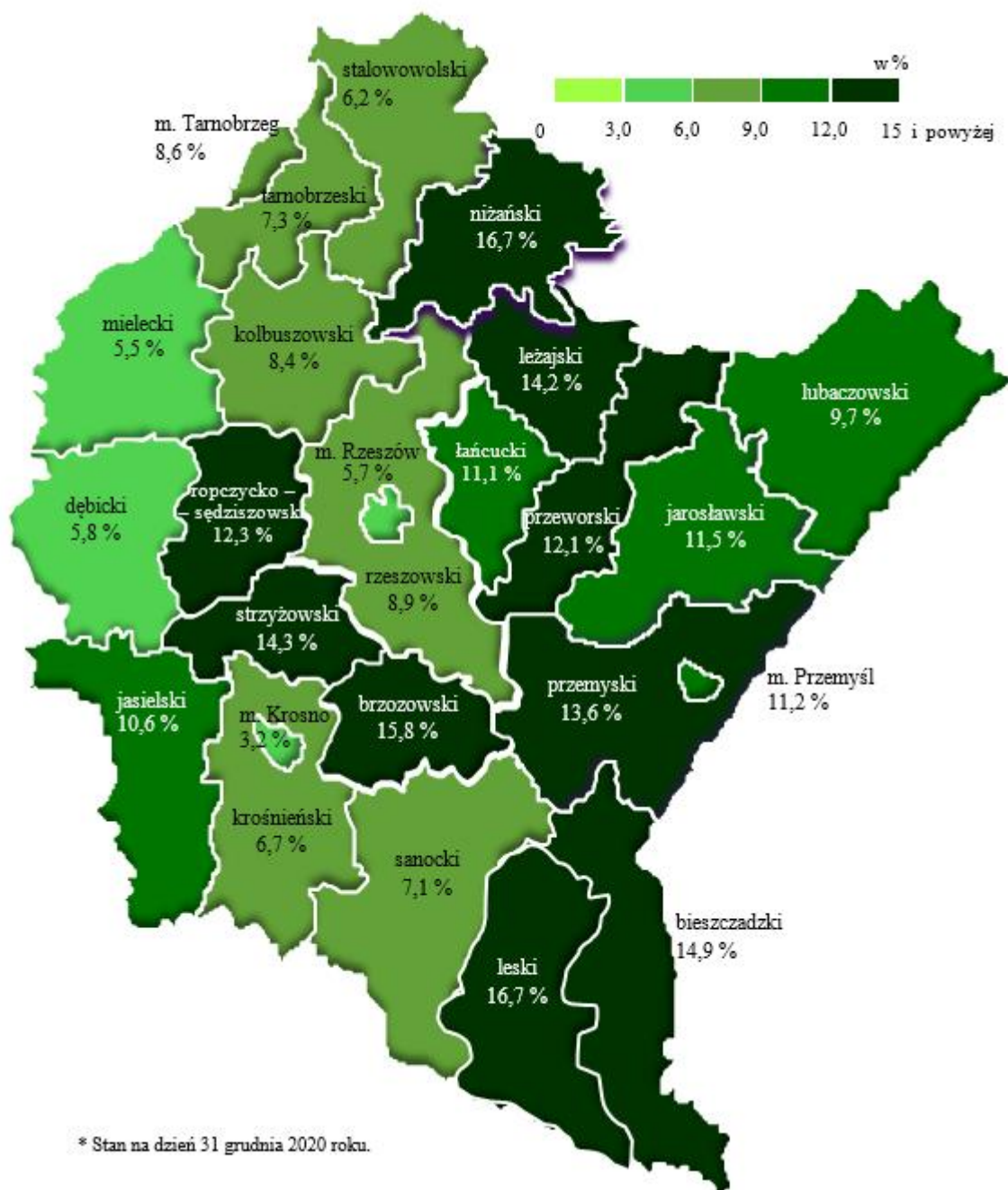
Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz „pracy na czarno”. Bezrobocie obniża standard życia i rozszerza obraz patologii społecznej. Bezpośrednio wpływa na poziom życia rodzin i prowadzi często do:

- dezintegracji rodziny,
- osłabienia więzi emocjonalnych między członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego,
- utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na własne życie,
- degradacji ekonomicznej i społecznej.

Bezrobocie jest dotkliwe nie tylko dla osób pozostających bez pracy, lecz także dla ich rodzin. W funkcjonowaniu rodzin dotkniętych bezrobociem dochodzi do poważnych zakłóceń. Negatywne zmiany mogą dotyczyć wszystkich funkcji rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź małżeńską niesie ze sobą niebezpieczeństwo osłabienia związków uczuciowych i zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstawanie napięć i konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Problem bezrobocia zwłaszcza długotrwałego wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to w głównej mierze rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na aktywne poszukiwanie zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

Na sytuację osób bezrobotnych wpływa zarówno wiek jak i poziom wykształcenia. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Brzozowie na dzień 31.01.2021 roku było zarejestrowanych 4,6 tys. osób bezrobotnych z terenu gminy.

Wskaźnik stopy bezrobocia na koniec stycznia 2021 roku wynosił dla powiatu brzozowskiego – 16,2% i był znacznie wyższy od stopy bezrobocia notowanej w województwie podkarpackim – 9,4%, w tym czasie analizowany wskaźnik dla kraju wyniósł 6,5%.

Źródło: dane WUP w Rzeszowie z opracowania: Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego według stanu na koniec grudnia 2020 roku

Z danych statystycznych wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych na terenie Gminy Domaradz stanowią osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.:

- liczba zarejestrowanych bezrobotnych: 479 osób, w tym 285 kobiet,
- do 25 roku życia: 78 osób
- długotrwale bezrobotni: 307 osób
- powyżej 50 roku życia: 108 osób
- bez kwalifikacji zawodowych: 142 osoby
- bez doświadczenia zawodowego: 106 osób
- niepełnosprawni: 4 osoby

- zarejestrowani z prawem do zasiłku: 84 osoby

Wśród tej grupy – 16,28% stanowią osoby do 25 roku życia; 29,64% to osoby bez kwalifikacji zawodowych; 64,09% to osoby długotrwale pozostające bez pracy; 22,12% stanowią osoby bezrobotne nieposiadające doświadczenia zawodowego, 22,54% stanowią osoby będące w grupie powyżej 50 roku życia, natomiast 0,83% stanowią osoby niepełnosprawne. Ponadto spośród osób zarejestrowanych w PUP 17,53% pobiera zasiłek dla bezrobotnych.

Warto zaznaczyć, że w walce z bezrobociem znaczącą rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy. Oferta działań adresowanych do bezrobotnych jest duża. Obejmuje między innymi: szkolenia, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, jednorazową pomoc na podjęcie działalności gospodarczej.

Działania gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie:

- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców,
- organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.

Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia

W ostatnich latach ważnym elementem w aktywizacji zawodowej i społecznej osób długotrwale pozostających bez pracy stały się projekty systemowe współfinansowane ze środków unijnych, realizowane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Dzięki możliwościom korzystania z funduszy unijnych pojawiła się szansa na rozwój pomocy społecznej, zwłaszcza w odniesieniu do osób pozostających bez pracy, którym stwarza się możliwość uczestnictwa w różnych instrumentach aktywnej integracji. Mają one pomóc w przezwyciężeniu barier zawodowych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych w dostępie do zatrudnienia i usług społecznych.

W okresie od 2009 do 2020 roku z różnych form wsparcia w ramach aktywnej integracji skorzystało łącznie 72 osoby niepracujące, będące w wieku aktywności zawodowej, świadczeniobiorcy pomocy społecznej.

W ww. okresie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu realizował projekt systemowy pn. „Czas na aktywność w Gminie Domaradz” w ramach PO KL Priorytet VII, Działanie 7.1, Poddziałanie 7.1.1. Projekt ten był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Głównym celem projektu była aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zastosowanie w ramach projektu instrumentów aktywnej integracji wobec 72 Uczestników Projektu z terenu Gminy Domaradz w okresie od 2009 roku do 2020 roku.

Uczestnikami Projektu były osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy -niepracujące, będące w wieku aktywności zawodowej, świadczeniobiorcy pomocy społecznej, które korzystały z różnych form wsparcia w ramach aktywnej integracji tj.

- 57 uczestników projektu ukończyło trening kompetencji społecznych;
- 23 uczestników ukończyło trening kompetencji życiowych;
- 23 uczestników ukończyło trening kompetencji rodzicielskich;
- 66 uczestników ukończyło warsztaty aktywnego poszukiwania pracy (w tym doradztwo zawodowe);
- 51 uczestników projektu ukończyło zajęcia w ramach grupy wsparcia;
- 39 uczestników ukończyło podstawowy kurs komputerowy;
- 67 osób ukończyło kursy zawodowe (m.in. opiekun osób starszych i dzieci, sprzedawca z obsługą kas fiskalnych, przedstawiciel handlowy wraz z kursem na prawo jazdy kat. B, kucharz małej gastronomii, kurs prawo jazdy kat. C+ wstępna kwalifikacja do przewozu rzeczy);

- 2 uczestniczki odbyły staże zawodowe.

Wartość dofinansowania projektu ogółem w latach 2009-2020 wyniosła 848.310,53 zł.

3.2.3. Niepełnosprawność

Jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata jest niepełnosprawność. Wiąże się to z powszechnością i rozmiarem tego zjawiska. Z niepełnosprawnością wiąże się niejednokrotnie tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zauważa się ogólny wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Ma to również odzwierciedlenie w liczbie korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi problemami, z jakimi spotykają się w swojej codziennej egzystencji osoby niepełnosprawne to:

- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- pogarszanie się sytuacji ekonomicznej,
- bariery psychologiczne,
- izolacja społeczna.

Rodziny objęte wsparciem z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Rok	Rodziny objęte wsparciem z powodu niepełnosprawności
2017	81
2018	89
2019	77
2020	66

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

W statystykach Powiatowego Urzędu Pracy figuruje 4 osoby niepełnosprawne posiadające status osoby bezrobotnej.

Formy działań na rzecz osób z niepełnosprawnością

1. Instytucjonalne formy wsparcia osób niepełnosprawnych:

- Dom Pomocy Społecznej w Brzozowie - 8 osób
- Dom Pomocy Społecznej w Iwoniczu - 1 osoba
- Dom Pomocy Społecznej w Krośnie - 1 osoba
- Dom Pomocy Społecznej w Foluszu - 1 osoba
- Dom Pomocy Społecznej w Moczarach - 1 osoba
- Dom Pomocy Społecznej w Babicy - 1 osoba
- Dom Spokojnej Starości w Kąkolówce - 3 osoby
- Zakład Aktywności Zawodowej w Orzechówce - 2 osoby,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Kąkolówce - 6 osób
- Środowiskowym Dom Samopomocy w Bliznem - 13 osób.

2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. W latach 2017-2020 średnio 15 osób rocznie korzystało z tej formy wsparcia.

3. Pomoc ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazuje Powiatowi Brzozowskiemu środki na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie.

W ramach rehabilitacji społecznej dofinansowywane są:

- koszty działania warsztatów terapii zajęciowej,

- uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacja barier architektonicznych,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Ze środków przeznaczonych na rehabilitację zawodową finansowane są:

- wydatki na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu,
- finansowanie kosztów szkolenia osób niepełnosprawnych,
- przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z tworzeniem i wyposażeniem stanowisk pracy oraz zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,
- zwrot poniesionych kosztów ubezpieczenia społecznego niepełnosprawnych rolników.

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Formułując kierunki polityki społecznej Gminy Domaradz należy pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań, których celem jest przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych, prowadzących do większej ich aktywności zawodowej i społecznej. Problem osób niepełnosprawnych w gminie jest bliski zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Tym problemem na terenie gminy zajmują się głównie: GOPS, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie. Działania tych podmiotów zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych a także działań integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi podejmuje działania zmierzające do wyrównywania szans i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz umożliwiania im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i wspieraniu ich rodzin.

Dostępność infrastruktury

Gmina Domaradz, uwzględniając prawa osób niepełnosprawnych, w szczególności poruszających się na wózkach inwalidzkich, w celu udostępnienia administrowanych przez siebie obiektów, likwiduje (w miarę możliwości finansowych) bariery architektoniczne. Liczbowe zestawienie obiektów użyteczności publicznej administrowanych przez Gminę Domaradz oraz ich dostępność dla osób niepełnosprawnych przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 3. Dostępność obiektów użyteczności publicznej, administrowanych przez Gminę Domaradz dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec grudnia 2020 r.)

Wyszczególnienie	Liczba obiektów	Liczba obiektów całkowicie dostępnych dla osób niepełnosprawnych fizycznie	Liczba obiektów wymagających dostosowania całkowitego oraz częściowego
Obiekty oświaty	5	1	4
Obiekty służby zdrowia	4	1	3
Obiekty pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej	0	0	0
Obiekty kultury, sportu i rekreacji	4	1	3
Obiekty Urzędu Gminy	1	0	1
Ogółem	14	3	11

W ramach inwestycji drogowych prowadzonych na terenie Gminy Domaradz systematycznie realizowane są zadania służące likwidowaniu barier urbanistycznych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, głównie dzięki miejscowemu obniżeniu krawężników do poziomu drogi.

3.2.4. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dziecka, której obowiązkiem jest zaspokojenie wszystkich jego potrzeb. Wywiera istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji, systemów wartości.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. W rodzinach dysfunkcyjnych często występują u dzieci problemy w nauce, problemy wychowawcze aż do wkraczania na drogę przestępstwa.

Bezradność osób w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest jednym z ważniejszych problemów dotyczących w głównej mierze rodzin o niskim statusie społecznym i niskiej świadomości wychowawczej, o zaburzonych relacjach małżeńskich. Wśród wielu zewnętrznych czynników zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, na pierwszy plan wysuwają się bezrobocie i ubóstwo. Bezrobocie stanowi główne uwarunkowanie wykluczenia społecznego i zaburza wypełnianie ekonomicznej funkcji rodziny. Rodzice skupiając się na zaspakajaniu najbardziej podstawowych potrzeb, nie są w stanie zaspokoić potrzeb wyższego rzędu, a to z kolei hamuje rozwój jej członków. Długotrwałe pozostawanie bez pracy najczęściej prowadzi do narastania wewnętrznych konfliktów w rodzinie, różnego typu uzależnień, przemocy domowej, pogorszenia stosunków między jej członkami a tym samym jest przyczyną nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność wielu instytucji i podmiotów skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do edukacji, służby zdrowia, wypoczynku.

Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu wskazują, że liczba rodzin wspomaganych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w analizowanym okresie czasu obejmującym lata 2017-2020 spada.

Pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objęto w 2020 roku jedną rodzinę.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2017		Liczba osób w rodzinach	2018		Liczba osób w rodzinach	2019		Liczba osób w rodzinach	2020		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi		Ogółem	W tym na wsi	
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	2	2	3	3	3	11	0	0	0	1	1	2
w tym: rodziny niepełne	1	1	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0
rodziny wielodzietne	0	0	0	1	1	5	0	0	0	0	0	0

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy finansowej, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, a jeśli to konieczne zapewnienia dziecku opiekę i wychowanie poza rodziną poprzez umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W Gminie Domaradz aktualnie nie funkcjonują rodziny zastępcze. Żadne dziecko z Gminy Domaradz nie przebywa też w Domu Dziecka.

W zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Brzozowie, współpracuje z Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, Sądu Rejonowego w Brzozowie.

Na terenie Gminy Domaradz funkcjonuje 2 przedszkola, 3 Oddziały Przedszkolne przy szkołach podstawowych, natomiast nie ma żadnego żłobka.

Dostępność infrastruktury

Na terenie Gminy Domaradz istnieje rozbudowana infrastruktura zapewniająca realizację podstawowych zadań w zakresie szeroko rozumianego wspomagania rodziny, w tym:

- placówki oświatowe,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- jednostki realizujące zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Gminna Biblioteka Publiczna.

Formy działań na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych:

- udzielenie kompleksowego wsparcia rodziny i jej funkcjach wychowawczych opiekuńczych i socjalnych,
- realizacja rządowych programów osłonowych,
- powołanie kart dużej rodziny,
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom,
- udzielenie pomocy w formie posiłku lub zasiłek celowy na zakup posiłku,
- przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej,
- stworzenie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej w PCPR w Brzozowie,
- edukacja rodziców w pełnieniu ról w rodzinie,
- prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- zapewnienie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla rodziny,
- nawiązanie partnerstwa o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodzin,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- wspieranie działalności świetlic środowiskowych.

3.2.5. Przemoc w rodzinie

Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, można najogólniej zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Najczęściej przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno-prawnych, zastraszanie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj obydwie rodzice. Oboje są sprawcami zaniedbań, jednak z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Analiza danych zgromadzonych w GOPS pozwala stwierdzić, że w latach 2017-2020 30 rodzin z Gminy Domaradz nie skorzystała z dostępnych form pomocy z powodu przemocy. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również, dlatego dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

Formy działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Dokumentacja „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana i stanowi podstawę przy kierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. Uchwałą Nr IV.33.2019 Rady Gminy Domaradz z dnia 11 stycznia 2019 roku został uchwalony Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Powołano Zespół Interdyscyplinarny, którego głównym zadaniem jest tworzenie gminnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej przy współpracy różnych osób, instytucji i organizacji. Podejmowane działania w ramach Zespołu służą zwiększeniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej, motywowaniu ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy.

Z danych statystycznych uzyskanych z Posterunku Policji w Domaradzu wynika, że w 2020 roku było 10 interwencji domowych, gdzie sporządzono 10 „Niebieskich Kart”.

3.2.6. Uzależnienia

Alkoholizm to zjawisko, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Domaradz w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji rodziny, jest przyczyną przemocy domowej, sprzyja powstawaniu nieformalnych grup społecznych stanowiących zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Domaradz działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierunki działań wyznaczone przez Komisję obejmują w szczególności:

- działania wspierające,
- działania korygujące,
- działania interwencyjne.

Szacunkowa liczba osób uzależnionych i współuzależnionych na terenie gminy objęta wsparciem została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	15	18	9	10
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	13	15	5	8
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	1	0	1	2
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	6	6	0	0
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	4	6	5	1
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	560	553	484	502
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	18	20	20	0

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które w różnym stopniu niosą pomoc i wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Osoby i rodziny z problemem alkoholowym korzystające ze świadczeń pomocy społecznej:

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	2	2	0	0
Liczba osób w rodzinach	10	9	0	0

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

3.2.7. Narkomania

Skala problemowa na terenie Gminy Domaradz wynikająca z uzależnienia od narkotyków jest trudna do ustalenia. Działania w tym kierunku regulowane są ustawą o przeciwdziałaniu

narkomanii. Problem narkomanii głównie dotyczy dzieci i młodzieży. O problemie tym niechętnie informują pedagodzy czy rodzice osób nieletnich. Aby zmniejszyć problemy narkomanii prowadzone są w szkołach specjalne programy i kampanie społeczne dotyczące szkodliwości używek i środków psychoaktywnych. Ponadto w Gminie realizowany jest Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Aktualnie problem narkomanii nie dotyczy mieszkańców Gminy Domaradz.

3.2.8. Sytuacja osób starszych

W związku z postępującym procesem starzenia się ludności naszego kraju następuje systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Analogiczną sytuację można zaobserwować w gminie. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 18,7% ogółu mieszkańców. Zgodnie z prognozą ludności odsetek osób w tej grupie wzrośnie do 21,3% w 2030 roku. Zwiększać się też będzie zapotrzebowanie na usługi opieki instytucjonalnej.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku mieszkańców Gminy Domaradz.

Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Domaradz według grup ekonomicznych w 2019 r.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku					
	przed- produkcyjny m	produk- cyjnym	popro- dukcyjnym	nieprodukcyjny m na 100 osób w wieku produkcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	[%]	[%]	[%]			
Gmina Domaradz	18,8	62,5	18,7	59,9	99,7	29,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Z powyższego zestawienia wynika, iż blisko 2/3 mieszkańców Gminy Domaradz to ludność w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata). Nieprzerwanie od roku 2007 liczebność tej grupy rośnie, podobnie jak grupy poprodukcyjnej (od 59/64 lat), spadek w analizowanym okresie odnotowano w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 lat). Jest to spowodowane wydłużeniem życia ludności przy równoczesnym niskim poziomie liczby urodzeń. Prognozy przewidują pogłębianie się tej tendencji. Oznacza to, że liczba osób starszych, emerytów, rencistów z roku na rok zwiększa się.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć: samotność, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Zmieniająca się struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny. Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe, a jeśli już mieszkają razem z dziećmi, to przede wszystkim ich świadczenia emerytalne stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodzin wielopokoleniowych.

Ludzie starsi objęci systemem pomocy społecznej w Gminie Domaradz korzystają z różnych form wsparcia, w tym między innymi:

- usług opiekuńczych,
- pomocy materialnej,
- pobytu w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo-pielęgnacyjnym.

Starość jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Znamienne rolę w tym procesie odgrywają instytucje wspierające osoby starsze, rodzina, znajomi i cała społeczność.

W 2020 roku 16 osób starszych z Gminy Domaradz przebywa w domach pomocy społecznej, zaś 17 osób zostało objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.

Aktywizacja i integracja w środowisku lokalnym osób w wieku poprodukcyjnym powinna być realizowana przez promowanie i wspieranie rozwiązań służących pełniejszej integracji

społecznej. Przede wszystkim chodzi o wzmacnianie różnych form samoorganizacji, samodzielności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ważne są także działania wspierające więzi międzypokoleniowe i poczucie odpowiedzialności młodszych pokoleń za osoby starsze z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego.

W pomocy społecznej dąży się do tego, aby działania podejmowane dla tej grupy osób przyczyniały się do większej aktywności, samodzielności i utrzymania kondycji psychofizycznej osób starszych na jak najwyższym poziomie. W większym zakresie wykorzystanie zasobów intelektualnych i twórczych osób starszych do aktywizacji środowiska lokalnego.

3.2.9. Bezdomność

Zjawisko bezdomności w Gminie Domaradz nie jest statystycznie problemem ilościowo istotnym. Obecnie nie dotyczy mieszkańców gminy. Główną jej przyczyną jest alkohol. Jednak jest to problem społeczny, trudny do rozwiązania. Wyróżnić można bezdomnych z „przymusu” i z „wyboru”. Bezdomni z wyboru – to osoby o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić.

Bezdomni z przymusu – to osoby, które ze względów osobistych i ekonomicznych są bezdomne.

Osoba bezdomna nie jest w stanie usamodzielniać się bez właściwego wsparcia ze strony pomocy społecznej. Brak stałego miejsca zameldowania praktycznie pozbawia osobę bezdomną szans na znalezienie zatrudnienia, a tym samym zdobycie środków na samodzielne życie. Obowiązkiem Gminy wynikającym z ustawy o pomocy społecznej jest zapewnienie osobie bezdomnej: schronienia, gorącego posiłku i odzieży dostosowanej do pory roku. Brak bazy lokalowej (schroniska dla bezdomnych, noclegowni) na terenie gminy ujawnia ten problem szczególnie w okresie zimowym. Wówczas osoby bezdomne kierowane są do schronisk i noclegowni na terenie województwa podkarpackiego. Bezdomność najczęściej dotyczy mężczyzn w wieku produkcyjnym.

3.3. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w gminie

3.3.1. Identyfikacja obszarów problemowych

Do podstawowych sfer aktywności społecznej na obszarze gminy, należą:

- zabezpieczenie materialne,
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi,
- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia),
- kultura,
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo,
- kontakty społeczne i aktywność społeczna.

W sferach tych zostały zidentyfikowane następujące potencjalne obszary problemowe:

- zabezpieczenie materialne:
 - poziom dochodów;
 - struktura dochodów;
 - możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów;
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi:
 - długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia;
 - poziom wykształcenia mieszkańców;
 - czas poświęcony rozwojowi fizycznemu;

- poziom rozwoju fizycznego;
- czas na rozwój emocjonalny i duchowy;
- opieka nad dziećmi;
- ochrona zdrowia:
 - przeciętna długość trwania życia;
 - umieralność niemowląt;
 - udział niepełnosprawnych;
 - zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne;
 - dzietność rodzin;
 - dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia;
 - zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych;
 - styl życia;
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia):
 - skala zapotrzebowania na pomoc społeczną;
 - postawy ludzi korzystających z pomocy społecznej;
 - dyskryminacja osób z dysfunkcjami;
 - możliwość samodzielnego zamieszkiwania;
 - wielkość i standard mieszkań;
 - skala ewentualnej bezdomności;
- kultura:
 - poziom biernego uczestnictwa w kulturze;
 - poziom uczestnictwa czynnego w kulturze;
 - dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej;
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, bezpieczeństwo:
 - zagrożenia przestępczością;
 - zagrożenia spokoju społecznego;
 - zagrożenia związane z komunikacją;
 - zagrożenia zdarzeniami losowymi;
 - alkoholizm, narkomania;
- kontakty społeczne i aktywność społeczna:
 - stopień integracji społeczności lokalnych;
 - stopień zorganizowania społeczności lokalnych;
 - tolerancyjność;
 - ofiarność;
 - lojalność grupowa;
 - możliwości oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne;
 - możliwości aktywności zawodowej;
 - możliwości innej aktywności pozazawodowej.

3.3.2. Stan i możliwości pomocy społecznej

Rozwiązywanie problemów społecznych to wprowadzenie optymalnych sposobów reagowania w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i minimalizowania ich skutków wśród społeczności Gminy Domaradz.

Partnerzy i współpraca

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Rozwiązywaniem problemów społecznych w Gminie Domaradz zajmują się jednostki publiczne, samorządowe, jak i niepubliczne, np. organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, Kościół i organizacje kościelne. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie na terenie Gminy Domaradz, to:

- Ochotnicze Straże Pożarne,
- Koła Gospodyń Wiejskich,
- Organizacje pozarządowe.

Podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego są ważnym elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. Dla bieżącej pracy podmiotów prowadzących tę działalność istotne znaczenie ma zarówno wymiana doświadczeń, jak również współpraca z samorządem gminnym. Organizacje pozarządowe w istotny sposób wpływają na jakość życia społeczności lokalnej.

Gmina Domaradz współpracuje z podmiotami i organizacjami pozarządowymi w różnych sferach życia publicznego. Współpraca ta odbywa się na podstawie zawieranych porozumień.

Corocznie przyjmowany jest Program współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Działania organizacji pozarządowych są wspierane finansowo w ramach konkursu ofert między innymi w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom osobom w trudnej sytuacji życiowej,
- działalności charytatywnej,
- podtrzymywania tradycji narodowej,
- pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- ochrony i promocji zdrowia, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania, krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
- upowszechniania kultury fizycznej i sportu, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Dzięki podjętej współpracy z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej możliwe jest pełniejsze zaspokajanie występujących potrzeb, organizacja spotkań integracyjnych dla różnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rozwiązywanie problemów społecznych oraz podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu to jedno z ważniejszych zadań gminy. Wszelkie działania temu służące powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu, którym koordynuje jedna instytucja – jednostka administracji samorządowej, a jej równorzędnymi partnerami są organizacje pozarządowe.

Zasoby instytucjonalne

W 2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Domaradzu zatrudnionych było na podstawie umowy o pracę 14 pracowników (12 w wymiarze pełnego etatu na czas nieokreślony, 2 na czas określony), w tym:

- Kierownik (1 osoba) – wykształcenie średnie;
- Główna księgową (1 osoba) – wykształcenie wyższe;

- Pracownicy socjalni (3 osoby) – w tym:

z wykształceniem:

wyższym – 1 osoba.

Wymóg określony w ustawie o pomocy społecznej mówiący o zatrudnieniu pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących nie jest spełniony.

Spełniony jest wymóg, że ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę:

Na stanowiskach urzędniczych kierowniczych zatrudnieni są kierownik oraz główna księgowa.

Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach urzędniczych realizują m.in. zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, „Za życiem”, o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, o Karcie Dużej Rodziny, o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rządowego programu „Dobry Start”.

Na stanowiskach pomocniczych i obsługi zatrudnieni są: starsi pracownicy socjalni (realizujący m.in. zadanie wynikające z ustawy o pomocy społecznej, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych), pomoce administracyjne, opiekunowie oraz sprzątaczką.

Pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy zlecenia - nie dotyczy.

GOPS dysponuje 2 pomieszczeniami znajdującymi się w budynku Urzędu Gminy. Każde stanowisko pracy wyposażone jest w zestaw komputerowy oraz niezbędny sprzęt biurowy, pracownicy mają także stały dostęp do Internetu.

Środki na realizację zadań statutowych Ośrodka pochodzą z budżetu państwa – na zadania zlecone gminie i z budżetu gminy – na zadania własne.

3.3.3. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych według społeczności lokalnej

Diagnoza i analiza problemów społecznych dotyczyła wyodrębnienia głównych sfer aktywności społecznej, w których mogą pojawiać się problemy, a następnie przeprowadzeniu konsultacji społecznych, które pozwoliły na identyfikację problemów w poszczególnych obszarach.

Konsultacje społeczne – badanie ankietowe zostało przeprowadzone w marcu 2021 roku wśród społeczności lokalnej oraz partnerów społeczno-gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy.

3.3.4. Generowanie problemów

Wszystkie zidentyfikowane w punkcie 3.3.1 sfery aktywności społecznej związane są istnieniem sytuacji problemowych. Problemy te mają jednak różną wagę i w różnym stopniu są odczuwane przez społeczność lokalną. W celu wyodrębnienia najbardziej problemowych sfer aktywności i konkretnych problemów w nich występujących – z punktu widzenia

społeczności lokalnej gminy – zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, warsztaty oraz wywiady bezpośrednie z pracownikami GOPS. Ewaluacja dokonana w trakcie wymienionych wyżej działań ma charakter oceny jakościowej, która może być różnie rozumiana i definiowana, ale nikt nie kwestionuje faktu, że jej nadrzędnym celem jest uporządkowane i systematyczne gromadzenie wiedzy. Jest formą praktyki społecznej nastawionej na rozwój potencjału społecznego konkretnych instytucji i organizacji. Wykracza daleko ponad tradycyjnie ustalone standardy badań socjometrycznych. Każdy z uczestników procesu społecznego ocenia rzeczywistość przez pryzmat własnych doświadczeń i sytuacji, w które jest zaangażowany; postrzega przez „filtr” swojej osobowości. Ewaluacja daje niepowtarzalną okazję do pełnego oraz względnie obiektywnego opisu rzeczywistości i stawiania pytań o uwarunkowania rozwoju. Według K. Aspinwall ewaluacja „Jest częścią procesu podejmowania decyzji. Obejmuje wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie informacji o nim w odniesieniu do znanych celów, kryteriów i wartości”.

W wyniku prowadzonych spotkań zostały wskazane następujące problemy w sferze społecznej:

- zabezpieczenie materialne:
 - niskie dochody ze źródeł zarobkowych u części mieszkańców,
 - wysoki udział dochodów ze źródeł niezarobkowych u części mieszkańców (emerytury, renty, zasiłki, transfery z programów ośłonowych itp.),
 - bardzo mała liczba miejsc pracy na lokalnym rynku pracy,
 - niechęć części mieszkańców do podejmowania pracy,
 - ograniczenie możliwości podejmowania pracy przez osoby sprawujące opiekę nad małymi dziećmi,
 - ograniczenie możliwości podejmowania pracy przez osoby sprawujące opiekę nad starszymi rodzicami.
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi:
 - brak możliwości dziennej opieki nad dziećmi w wieku poniżej 3 lat,
 - niewystarczająca opieka psychologiczna w szkołach,
 - ograniczona oferta zorganizowanego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
- ochrona zdrowia:
 - bardzo ograniczony dostęp mieszkańców do lekarzy specjalistów,
 - niedostępność usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie gminy,
 - brak stacjonarnej i całodobowej oferty usług medycznych obejmujących długoterminową opiekę medyczną oraz pielęgnację pacjentów, którzy nie wymagają hospitalizacji,
 - niska dostępność usług stomatologicznych na terenie gminy,
 - wysokie zagrożenie dla zdrowia ze względu na zanieczyszczenie środowiska (szczególnie powietrza).
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i żywienia):

- przypadki ukrywania dochodów w celu pobierania zasiłków i korzystania z innych form pomocy społecznej;
- istniejąca grupa osób, w tym dzieci wymagających dożywiania,
- brak możliwości dziennej opieki nad osobami w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami,
- brak opieki wytchnieniowej na terenie gminy,
- ograniczone możliwości osób z niepełnosprawnościami do aktywnego udziału w życiu społecznym - bariery architektoniczne w obiektach publicznych,
- brak mieszkań socjalnych, chronionych, kryzysowych na terenie gminy,
- kultura:
 - niezadowalająca jakość życia kulturalnego w gminie.
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, bezpieczeństwo:
 - wandalizm - przypadki dewastacji mienia publicznego,
 - zagrożenie bezpieczeństwa związane z ruchem komunikacyjnym.
- kontakty społeczne i aktywność społeczna:
 - aktywność społeczna skoncentrowana lokalnie a nie na problemach ogólnogminnych,
 - niska aktywność społeczna, szczególnie wśród osób w średnim wieku,
 - pojawiające się postawy roszczeniowe,
 - bierność zawodowa wśród osób w sile wieku.

3.3.5. Ustalenie priorytetów

W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych oraz bezpośrednich wywiadów z pracownikami Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu wyznaczone problemy zostały uszeregowane hierarchicznie, jako problemy wysokopriorytetowe, średniopriorytetowe i niskopriorytetowe.

Uszeregowanie problemów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Hierarchizacja problemów

Problemy wysokopriorytetowe
➤ niskie dochody ze źródeł zarobkowych u części mieszkańców, ➤ wysoki udział dochodów ze źródeł niezarobkowych u części mieszkańców (emerytury, renty, zasiłki, transfery z programów ośłonowych itp.), ➤ niechęć części mieszkańców do podejmowania pracy, ➤ ograniczenie możliwości podejmowania pracy przez osoby sprawujące opiekę nad małymi dziećmi, ➤ brak możliwości dziennej opieki nad dziećmi w wieku poniżej 3 lat, ➤ ograniczenie możliwości podejmowania pracy przez osoby sprawujące opiekę nad starszymi rodzicami, ➤ brak możliwości dziennej opieki nad osobami w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami, ➤ niewystarczająca opieka psychologiczna w szkołach,

➤ niedostępność usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie gminy, ➤ brak stacjonarnej i całodobowej oferty usług medycznych obejmujących długoterminową opiekę medyczną oraz pielęgnację pacjentów, którzy nie wymagają hospitalizacji, ➤ wysokie zagrożenie dla zdrowia ze względu na zanieczyszczenie środowiska (szczególnie powietrza), ➤ przypadki ukrywania dochodów w celu pobierania zasiłków i korzystania z innych form pomocy społecznej; ➤ istniejąca grupa osób, w tym dzieci wymagających dożywiania, ➤ brak możliwości zapewnienia schronienia osobom, rodzinom, które znalazły się w sytuacji kryzysowej (w tym osobom bezdomnym).
Problemy średniopriorytetowe
➤ brak opieki wytchnieniowej na terenie gminy, ➤ ograniczone możliwości osób z niepełnosprawnościami do aktywnego udziału w życiu społecznym - bariery architektoniczne w obiektach publicznych bardzo mała liczba miejsc pracy na lokalnym rynku pracy, ➤ ograniczona oferta zorganizowanego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, ➤ bardzo ograniczony dostęp mieszkańców do lekarzy specjalistów, ➤ niska dostępność usług stomatologicznych na terenie gminy.
Problemy niskopriorytetowe
➤ wandalizm - przypadki dewastacji mienia publicznego, ➤ zagrożenie bezpieczeństwa związane z ruchem komunikacyjnym, ➤ aktywność społeczna skoncentrowana lokalnie a nie na problemach ogólnogminnych, ➤ niska aktywność społeczna, szczególnie wśród osób w średnim wieku, ➤ pojawiające się postawy roszczeniowe, ➤ niezadowolająca jakość życia kulturalnego w gminie.

Źródło: opracowanie własne

3.3.6. Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- **Mocne strony** (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- **Słabe strony** (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.
- **Szanse** (zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

- **Zagrożenia** (zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
+ funkcjonujące lokalne przedsiębiorstwa, + lokalizacja w niedalekim sąsiedztwie ośrodków miejskich (Rzeszów, Krosno, Brzozów siedziba władz powiatowych), + przedsiębiorczość mieszkańców (samozatrudnienie, szukanie pracy poza gminą), + szkoły funkcjonujące prawie w każdej miejscowości gminy – dobra dostępność edukacji na poziomie podstawowym, + funkcjonujące przedszkola w każdej miejscowości gminy, + Niepubliczne Przedszkole prowadzone przez zakon Sióstr Służebniczek, + pełna dostępność usług teleinformatycznych, + dobra baza i zaplecze ośrodków zdrowia, + dostępność i dobra lokalizacja GOPS, + dobra znajomość środowiska przez pracowników GOPS, + dobre warunki lokalowe GOPS, + dostępność komunikacyjna dla osób z niepełnosprawnościami, + funkcjonujące w gminie programy dożywiania/pomoc żywnościowa, + dostępne usługi opiekuńcze, + pomoc asystenta rodziny, + pomoc pracowników środowiskowych; + funkcjonująca Biblioteka Gminna z filiami w każdej miejscowości, pełniąca rolę ośrodka kultury w gminie, + dostępna darmowa oferta kulturalno-edukacyjna dla różnych grup wiekowych, + współpraca GOPS z lokalnymi organizacjami społecznymi i szkołami, + współpraca GOPS z Niepublicznym Przedszkolem Sióstr Służebniczek, + funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, + prowadzona w szkołach i Gminnym Ośrodku Kultury profilaktyka w zakresie uzależnień od używek, internetu itp., + organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu, + wysoka aktywność lokalnych organizacji pozarządowych (np. OSP, Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Domaradz), + wsparcie władz gminnych dla lokalnych organizacji społecznych, + współpraca GOPS z Fundacją Troska o Życie z miasta Brzozowa, + współpraca GOPS z podmiotem świadczącym usługi opieki paliatywnej „Dar Med” Brzozów.	- zbyt mała liczba przedsiębiorstw, która przekłada się na małą liczbę miejsc pracy na lokalnym rynku pracy, - niechęć do brania udziału w kursach, szkoleniach z zakresu rozwoju osobistego, podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, - niekorzystna lokalizacja miejsc zamieszkania - niska dostępność transportu publicznego, - brak żłobków, - niewystarczająca liczba psychologów w placówkach szkolnych, - mała liczba godzin pracy psychologa w szkole, - brak zorganizowanych form spędzania czasu dla dzieci i młodzieży poza szkołą (np. kluby, świetlice środowiskowe, terapeutyczne), - brak lekarzy specjalistów świadczących usługi na terenie gminy, - brak specjalistów - terapeutów, psychologów - świadczących usługi na terenie Gminy, - brak Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego na terenie gminy, - częste przypadki zanieczyszczania powietrza przez mieszkańców (np. spalanie śmieci w kotłach/ piecach CO i innych paleniskach), - brak dziennego domu pobytu dla osób starszych na terenie gminy, - brak mieszkań socjalnych, chronionych, kryzysowych na terenie gminy, - brak schroniska dla bezdomnych na terenie gminy, - niewystarczająca oferta kulturalna (bardzo mała ilość imprez i wydarzeń kulturalnych), - przypadki piractwa drogowego; - zagrożenia związane z ruchem komunikacyjnym związane z brakiem chodników w części miejscowości gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

SZANSE	ZAGROŻENIA
+ możliwość pozyskiwania środków na zatrudnienie socjalne, + promowanie idei ekonomii społecznej i możliwość pozyskania dofinansowania na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw społecznych, + preferencje współpracy z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, + możliwość stworzenia placówek wsparcia na terenie gminy, + możliwość pozyskiwania środków na projekty społeczne z programów unijnych, + dostępne zewnętrzne środki pomocy na wspieranie lokalnych inicjatyw, + PFRON - środki na likwidację barier architektonicznych, + możliwość rozszerzania zakresu usług zdrowotnych w ramach NFZ, + praca subsydiowana, + działalność Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Brzozowska”.	- przyzwolenie społeczne na sprzedaż alkoholu i papierosów, - wzrost agresji i przemocy w życiu społecznym, - niestabilność przepisów prawa (brak długofalowej stabilnej strategii państwa rozwoju sektora ochrony zdrowia), - niski poziom finansowania usług zdrowotnych w ramach NFZ, - skomplikowane procedury związane z pozyskaniem dotacji, - wysokie koszty związane z tworzeniem nowych miejsc pracy, - duże koszty zatrudnienia m.in. obciążenia fiskalne pracodawców wynikające z przepisów o zatrudnieniu pracowników i w związku z tym wzrost szarej strefy na rynku pracy, - rozwarstwienie społeczeństwa pod względem sytuacji dochodowej, stygmatyzacja i infantylizacja środowisk ludzi ubogich, - rosnące koszty utrzymania, - wysokie podatki, - brak wydzielonych stref ekonomicznych na terenie powiatu zwiększanie się obciążenia demograficznego, - brak dostatecznego zabezpieczenia środków finansowych na realizację zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, - duży dostęp do substancji psychoaktywnych oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień; - negatywny wpływ przemian społeczno-gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego społeczeństwa; - niewystarczająca ilość środków przeznaczonych na realizację programów promocji i profilaktyki z zakresu uzależnień, - zagrożenia społeczne i ekonomiczne wynikające z trwającej pandemii COVID-19.

Źródło: opracowanie własne

4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

4.1. Założenia do Strategii

Przepisy ustawy o pomocy społecznej formułują zakres przedmiotowy zawartości dokumentu strategii, który zgodnie z art. 16b Ustawy o pomocy społecznej powinien zawierać w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto ustawa nakłada na gminy i powiat obowiązek ujęcia w Strategii programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1482) wskazuje, iż jednym z zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy jest opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz zakłada zachowanie spójności tego dokumentu z przyjętymi w Unii Europejskiej standardami. Standardy obowiązujące w Unii to przede wszystkim:

- zwiększony nacisk na wzrost znaczenia współpracy samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego (w oparciu o zasadę pomocniczości),
- dowartościowanie wolontariatu,
- podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego,
- wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych,
- dążenie do zrównoważonego rozwoju społecznego,
- działania aktywizujące całe społeczności lokalne,
- ograniczenie redystrybucyjnej funkcji programów socjalnych.

Na szczeblu krajowym polityka społeczna i integracyjna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Dla Gminy Domaradz pomoc społeczna stanowi jeden z istotnych elementów przezwyciężenia problemów społecznych i integracji lokalnych społeczności i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zasoby infrastruktury społecznej nie pozwalają na realizację wszystkich form pomocy społecznej. Ważnym celem w tym przypadku jest dalsza rozbudowa infrastruktury w zakresie poszerzenia oferty tych usług i podniesienia ich jakości.

Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania w ramach polityki społecznej decyzji strategicznych poprzez prowadzenie monitoringu zjawisk i problemów społecznych.

Skuteczna realizacja polityki społecznej w Gminie Domaradz musi być wspierana przez spójne i efektywne akcje promocyjne dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, których celem jest m.in. wzrost świadomości społecznej.

W odniesieniu do realizowanej Strategii przyjęto następujące założenia:

- ✓ Realizacja Strategii ma służyć mieszkańcom gminy oraz instytucjom i organizacjom funkcjonującym na jej terenie.
- ✓ Decyzję o przyjęciu Strategii oraz decyzje dotyczące realizacji jej założeń podejmuje Rada Gminy.
- ✓ Strategia została opracowana przy współudziale reprezentantów społeczności gminy, co wpływa na wartość dokumentu. W pracy nad Strategią wykorzystana została wiedza ludzi najlepiej znających problemy i potrzeby społeczności lokalnej.
- ✓ Okres planowania: do 2029 roku.
- ✓ Przyjmuje się, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy będzie zgodna z wyzwaniami strategicznymi polityki rozwoju regionalnego województwa zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do 2030 roku oraz programami operacyjnymi umożliwiającymi korzystanie ze środków publicznych.

4.2. Misja

Misja to najogólniejszy cel podmiotu strategii (najczęściej jednozdaniowy) stanowiący opis wizji przyszłości Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu i Gminy Domaradz z ich głównymi polami aktywności w przyszłości w zakresie pomocy społecznej. Misję określono w perspektywie do roku 2029.

Ze względu na swój charakter i funkcje, jakie spełnia misja, jej zasięg czasowy może wybiegać poza perspektywę przyjętą w strategii, podkreślając w ten sposób nadrzędne wartości (zasady), jakimi gmina będzie się kierować, nawet w dalekiej przyszłości, podejmując działania na rzecz realizacji swojej wizji rozwoju.

Misja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu do roku 2029

Jesteśmy Ośrodkiem Pomocy Społecznej, który aktywnie i efektywnie działa na rzecz szeroko pojętej integracji wszystkich mieszkańców Gminy Domaradz ograniczając marginalizację społeczną poprzez adekwatną i kompleksową ofertę usług pomocy i wsparcia we współpracy z sektorami: publicznym, pozarządowym i prywatnym.

4.3. Określenie celów strategicznych i szczegółowych

Cel jest definiowany jako stan, który chcemy osiągnąć w przyszłości.

Cele strategiczne związane są z określaniem tego jaką gminą/społecznością chcemy być, co się powinno robić lub czego nie powinno się robić w gminie. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi alokacji zasobów i potencjałów gminy.

Cele strategiczne wyznaczają zasadniczy kierunek rozwoju gminy jako całości, są konkretyzacją misji rozwoju gminy. Są one sformułowane ogólnie jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane funkcje (potrzeby), które winny zostać zrealizowane (zaspokojone) w określonym horyzoncie czasu. **Pomimo swej ogólności cele strategiczne są związane z konkretną rzeczywistością – zostały sformułowane na podstawie diagnozy sytuacji w gminie – problemów i potrzeb oraz związane są z prognozą zmian w przyszłości.**

Należy je traktować w kategoriach celów - procesów rozwojowych, służących lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb społecznych mieszkańców i gospodarki oraz przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności i rangi gminy w regionie.

Gmina jest systemem dynamicznym, stale rozwijającym się, w którym dokonują się wielorakie przekształcenia. Dlatego bardziej adekwatnym jest dynamiczny model wyobrażania

przyszłości gminy, w którym podstawę stanowi misja rozwoju oraz cele strategiczne, czyli cele - procesy rozwoju.

Realizacja zapisów misji i celów strategicznych nie jest aktem jednorazowym, lecz długotrwałym procesem stałego wzrostu jakości życia ludności oraz atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Wynika z nich, że intencją władz samorządowych jest dążenie do tego, aby gmina stała się w gminą wielofunkcyjną, przedsiębiorczą, nowoczesną i zamożną, przy zachowaniu walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz kulturowego, a więc taką, w której występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych jest zminimalizowane.

Cele strategiczne wykraczające poza statutowe cele i zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej będą realizowane przez inne podmioty posiadające odpowiednie kompetencje jak np. Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie.

Cel strategiczny - główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie

Głównym Celem strategicznym przyjętym w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz jest:

Stworzenie efektywnego i skutecznego lokalnego systemu pomocy społecznej zapewniającego wysoki poziom zaspokojenia najważniejszych potrzeb życiowych mieszkańców.

Cele szczegółowe zostały określone w poszczególnych sferach aktywności społecznej, dla których były definiowane problemy.

Cele szczegółowe w zakresie zabezpieczenia materialnego:

- ✓ poprawa sytuacji materialnej rodzin najuboższych,
- ✓ aktywizacja zawodowa osób marginalizacją z powodu braku zatrudnienia.

Cele szczegółowe w zakresie edukacji publicznej i opieki nad dziećmi

- ✓ zwiększona dostępność opieki nad dziećmi do 3 roku życia,
- ✓ poprawa dostępności opieki psychologicznej w szkołach,
- ✓ stworzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży poza szkołą.

Cele szczegółowe w zakresie ochrony zdrowia

- ✓ stworzenie oferty usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie gminy,
- ✓ zapewniona dzienna i całodobowa opieka dla osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych,
- ✓ poprawa świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia i życia wynikających z zanieczyszczenia środowiska.

Cele szczegółowe w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz jakości zamieszkiwania

- ✓ wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ zabezpieczenie potrzeb osób wymagających dożywiania,
- ✓ zapewnienie schronienia osobom bezdomnym.
- ✓ dostępne mieszkania socjalne, chronione i kryzysowe,

Cele szczegółowe w zakresie kultury

- ✓ poprawa jakości życia kulturalnego w gminie.

Cele szczegółowe w zakresie bezpieczeństwa, rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii

- ✓ zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy.

Cele szczegółowe w zakresie kontaktów społecznych i aktywności społecznej

- ✓ poprawa możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- ✓ aktywizacja społeczna mieszkańców,
- ✓ podwyższona aktywność organizacji pozarządowych i rozwinięta współpraca władz lokalnych i GOPS z organizacjami pozarządowymi.

4.4. Określenie wskaźników realizacji celów szczegółowych

W trakcie realizacji strategii bardzo ważny jest monitoring, czyli proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji nt. wdrażanych działań operacyjnych w ramach strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji działań operacyjnych strategii z przyjętymi założeniami i celami. Ważnym instrumentem monitoringu są obiektywnie weryfikowalne wskaźniki, które opisują cele działań operacyjnych w operacyjnie mierzalnych kategoriach i zapewniają podstawy dla mierzenia wydajności. Specyfikacja tych wskaźników umożliwia sprawdzenie wykonalności celów oraz formuje bazę dla systemu monitorowania projektu, programu czy strategii.

Wśród najważniejszych funkcji wskaźników należy wymienić to, że:

- Wskaźniki pomagają ustalać wartości docelowe dla projektu, programu, strategii oraz określać, w jakim zakresie w ramach strategii, programu lub projektu realizowane są założone wyniki.
- Są środkiem ilustrującym w wymierny sposób, co właściwie zostało zrobione w stosunku do działań planowanych pod kątem ilościowym, jakościowym oraz terminowości. Umożliwiają obiektywną weryfikację czy cele zostały osiągnięte i w jakim stopniu.
- Wskaźniki są konieczne do kontroli postępu w realizacji oraz prawidłowości realizacji zadań.

Wskaźniki zostały określone dla poszczególnych celów szczegółowych we wszystkich sferach aktywności społecznej, dla których były definiowane problemy. Wskaźniki zdefiniowano na poziomie produktów i rezultatów.

Cel strategiczny: Stworzenie efektywnego i skutecznego lokalnego systemu pomocy społecznej zapewniającego wysoki poziom zaspokojenia najważniejszych potrzeb życiowych mieszkańców	
Cele szczegółowe	Proponowane wskaźniki realizacji celów
Zabezpieczenie materialne	
1) Poprawa sytuacji materialnej rodzin najuboższych.	– Liczba osób systematycznie korzystających z pomocy społecznej, które podjęły pracę [osób]
2) Aktywizacja zawodowa osób marginalizacją z powodu braku zatrudnienia.	– Liczba osób zagrożonych marginalizacją z powodu braku zatrudnienia objętych wsparciem [osób] – Liczba bezpłatnych szkoleń i kursów dla dorosłych [szt.] – Liczba osób uczestniczących w bezpłatnych szkoleniach i kursach [osób/rok]
Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

3) Zwiększona dostępność opieki nad dziećmi do 3 roku życia.	– Liczba miejsc żłobkowych [szt.] – Liczba nowych miejsc w oddziałach przedszkolnych [szt.]
4) Poprawa dostępności opieki psychologicznej w szkołach.	– Liczba udzielonych porad psychologicznych [osób/rok]
5) Stworzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży poza szkołą.	– Liczba zorganizowanych form [szt.] – Liczba osób uczestniczących w zajęciach [osób/rok]
Ochrona zdrowia	
6) Stworzenie oferty usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie gminy.	– Liczba gabinetów poradnictwa specjalnego i porad prawnych i psychologicznych [szt.] – Liczba korzystających z usług gabinetów poradnictwa specjalnego i porad prawnych i psychologicznych [osób/rok]
7) Zapewniona dzienna i całodobowa opieka dla osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych.	– Liczba osób starszych/seniorów objętych opieką dzienną [osób] – Liczba osób chorych i obłożnie chorych objętych opieką [osób] – Liczba osób niepełnosprawnych objętych opieką dzienną [osób] – Liczba uruchomionych obiektów opieki nad osobami chorymi i obłożnie chorymi dla osób starszych [osób]
8) Poprawa świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia i życia wynikających z zanieczyszczenia środowiska.	– Liczba zorganizowanych wydarzeń i imprez upowszechniających profilaktykę zdrowotną i podnoszących świadomość ekologiczną [szt.] – Liczba uczestników wydarzeń i imprez upowszechniających profilaktykę zdrowotną i podnoszących świadomość ekologiczną [osób]
Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania	
9) Wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych.	– Liczba osób (badanych w ankiecie) zadowolonych z funkcjonowania GOPS [szt.]
10) Zabezpieczenie potrzeb osób wymagających dożywiania.	– Liczba osób objętych pomocą [osób]
11) Zapewnienie schronienia osobom w sytuacjach kryzysowych (w tym osobom bezdomnym).	– Liczba dostępnych mieszkań socjalnych [szt.] – Liczba dostępnych mieszkań chronionych [szt.]
Kultura	
12) Poprawa jakości życia kulturalnego w gminie.	– Liczba wydarzeń i imprez kulturalnych na terenie gminy [szt.] – Liczba osób - biernych uczestników życia kulturalnego na terenie gminy [osób] – Liczba osób aktywnie uczestniczących w życiu kulturalnym [osób]
Bezpieczeństwo, rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii	
13) Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy.	– Liczba osób (badanych w ankiecie) zadowolonych z poziomu bezpieczeństwa w gminie [osób]
Kontakty społeczne i aktywność społeczna	
14) Poprawa możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.	– Liczba zorganizowanych imprez integrujących mieszkańców gminy [szt.] – Liczba uczestników imprez integrujących mieszkańców gminy [osób]

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

	– Liczba osób objętych projektami integrującymi mieszkańców gminy [osób] – Liczba zrealizowanych projektów integrujących mieszkańców gminy [szt.] – Liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery architektoniczne [szt.]
15) Aktywizacja społeczna mieszkańców.	– Liczba wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców [szt.] – Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców [osób] – Liczba funkcjonujących lokalnych organizacji pozarządowych [szt.] – Liczba członków lokalnych organizacji pozarządowych [osób]
16) Podwyższona aktywność organizacji pozarządowych i rozwinięta współpraca władz lokalnych i GOPS z organizacjami pozarządowymi.	– Liczba funkcjonujących lokalnych organizacji pozarządowych współpracujących z władzami lokalnymi [szt.] – Liczba wspólnych inicjatyw władz lokalnych, GOPS i organizacji pozarządowych z terenu gminy [szt.] – Liczba podjętych akcji charytatywnych wobec osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym [szt.]

4.5. Ustalenie priorytetów

Cele szczegółowe realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz zostały uszeregowane hierarchicznie jako cele wysokopriorytetowe, średniopriorytetowe i niskopriorytetowe. Uszeregowanie celów zostało przyporządkowane hierarchizacji zidentyfikowanych problemów. Uszeregowanie celów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Hierarchizacja celów szczegółowych

Problemy wysokopriorytetowe
➤ poprawa sytuacji materialnej rodzin najuboższych; ➤ aktywizacja zawodowa osób marginalizacją z powodu braku zatrudnienia, ➤ zwiększona dostępność opieki nad dziećmi do 3 roku życia, ➤ poprawa dostępności opieki psychologicznej w szkołach, ➤ stworzenie oferty usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie Gminy, ➤ zapewniona dzienna i całodobowa opieka dla osób starszych, przewlekłe chorych i niepełnosprawnych, ➤ poprawa świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia i życia wynikających z zanieczyszczenia środowiska, ➤ wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych, ➤ zabezpieczenie potrzeb osób wymagających dożywiania, ➤ zapewnienie schronienia osobom w sytuacjach kryzysowych (w tym osobom bezdomnym).
Problemy średniopriorytetowe i niskopriorytetowe
➤ stworzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży poza szkołą, ➤ dostępne mieszkania socjalne, chronione i kryzysowe,

- poprawa możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy,
- aktywizacja społeczna mieszkańców,
- podwyższona aktywność organizacji pozarządowych i rozwinięta współpraca władz lokalnych i GOPS z organizacjami pozarządowymi,
- poprawa jakości życia kulturalnego w gminie.

Źródło: opracowanie własne

4.6. Strategie działania do celów szczegółowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja celów jest możliwa poprzez strategie działania. Strategie działania to względnie trwałe sposoby działania związane z realizacją celów strategicznych i określane są na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. Innymi słowy, strategie działania określają, co robić, aby osiągnąć założone wcześniej cele. Są związane z relacją, jaka występuje pomiędzy Gminą, a jej specyficznym otoczeniem.

Specyficzne otoczenie - jest to otoczenie, z którym Gmina ma bezpośrednie powiązania (wzajemne oddziaływania), np.: użytkownicy oferty Gminy, dostawcy, konkurenci.

Szerokie otoczenie - jest to pozostałe otoczenie (cały świat), z którym Gmina nie ma aktualnie bezpośrednich powiązań, lecz mogą się one pojawić w przyszłości.

Strategie działania do podjęcia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu, Urząd Gminy w Domaradzu, inne jednostki organizacyjne lub inne podmioty, instytucje, prowadzące do realizacji celów:

Cele szczegółowe	Strategie działania
1) Poprawa sytuacji materialnej rodzin najuboższych.	- udzielanie świadczeń z pomocy społecznej; - stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych (np. Samorządowa Karta Dużej Rodziny); - stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami społecznymi; - zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najsłabszych i najbardziej zagrożonych osób/rodzin; - organizowanie grup samopomocy; - współuczestniczenie w organizowaniu akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich; - wspieranie osób ubogich pracą socjalną (w tym zawieranie kontraktów socjalnych); - opracowanie i realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz osób i rodzin zagrożonych marginalizacją.
2) Aktywizacja zawodowa osób marginalizacją z powodu braku zatrudnienia.	- organizowanie szkoleń, kursów podwyższających lub umożliwiających zdobycie nowych kwalifikacji; - dostosowywanie zakresu kursów szkoleń zawodowych do potrzeb regionalnego rynku pracy (współpraca z przedsiębiorcami);

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

	- podejmowanie działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej; - promocja i wsparcie samozatrudnienia; - realizacja zajęć aktywizujących zawodowo i społecznie dla osób objętych pomocą społeczną; - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Brzozowie (PUP) w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach dla osób bezrobotnych; - prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi; - realizacja projektów aktywizujących bezrobotnych w tym współfinansowanych ze środków zewnętrznych; - podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej o ponadgminnym zasięgu działania; - wykorzystywanie we współpracy z PUP instrumentu prac społeczno-użytecznych i innych; - realizacja programów i projektów edukacyjnych dla osób dorosłych; - stworzenie oferty edukacyjnej dla dorosłych we współpracy z instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami funkcjonującymi w systemie oświaty.
3) Zwiększona dostępność opieki nad dziećmi do 3 roku życia.	- utworzenie żłobka dla dzieci poniżej 2,5 roku życia; - wspieranie podmiotów uruchamiających obiekty wychowania przedszkolnego, w tym żłobek; - poszerzanie oferty w zakresie opieki przedszkolnej i ujednolicenie (dostosowanie godzin pracy do potrzeb rodziców pracujących).
4) Poprawa dostępności opieki psychologicznej w szkołach.	- zwiększenie liczby godzin pracy pedagogów w szkołach; - utworzenie sieci specjalistów (terapeutów, psychologów) świadczących usługi na terenie gminy.
5) Stworzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży poza szkołą.	- utworzenie form spędzania wolnego czasu poza szkołą; - uruchomienie świetlicy socjoterapeutycznej lub środowiskowej i prowadzenie zajęć dla dzieci.
6) Stworzenie oferty usług terapeutycznych i psychologicznych na terenie gminy.	- utworzenie sieci specjalistów (terapeutów, psychologów, prawników) świadczących usługi na terenie gminy.
7) Zapewniona dzienna i całodobowa opieka dla osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych.	- utworzenie Dziennego Domu Pomocy lub Domu Pomocy Społecznej; - utworzenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego. - organizowanie opieki wytchnieniowej na terenie gminy; - współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

	- tworzenie wolontariatu – angażowanie osób mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne; - organizowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu dla osób starszych i niepełnosprawnych.
8) Poprawa świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia i życia wynikających z zanieczyszczenia środowiska.	- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców - upowszechnianie wiedzy w zakresie profilaktyki zdrowotnej; - zapobieganie chorobom cywilizacyjnym, propagowanie troski o swoją sprawność i kondycję fizyczną; - propagowanie zasad racjonalnego stylu odżywiania się.
9) Wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych.	- stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami społecznymi; - zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najsłabszych i najbardziej zagrożonych osób/rodzin; - organizowanie grup samopomocy; - współuczestniczenie w organizowaniu akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich; - wspieranie osób ubogich pracą socjalną (w tym zawieranie kontraktów socjalnych); - opracowanie i realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz osób i rodzin zagrożonych marginalizacją; - kontynuowanie realizacji programów w zakresie dożywiania; - organizowanie szkoleń, kursów dla kadry GOPS w Domaradzu; - rozwijanie interdyscyplinarnego zespołu GOPS poprzez szkolenia i zajęcia warsztatowe; - opracowywanie i realizacja i projektów programów na rzecz osób zagrożonych marginalizacją; - objęcie pomocą finansową, rzeczową, psychologiczną i prawną (zgodnie z obowiązującymi przepisami) wszystkich osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym osób bezdomnych; - obejmowanie możliwie jak najszerzą opieką dzieci z rodzin gorzej prosperujących (w tym dysfunkcyjnych); - współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pomocy rodzinom z problemami; - rozwijanie oferty usług opiekuńczych; - organizowanie pomocy żywnościowej – akcje charytatywne; - zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

	- ograniczanie zjawiska nadużywania i nieuczciwego wykorzystywania form pomocy społecznej.
10) Zabezpieczenie potrzeb osób wymagających dożywiania.	- kontynuowanie realizacji programów w zakresie dożywiania; - objęcie pomocą finansową i rzeczową (zgodnie z obowiązującymi przepisami) wszystkich osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym osób bezdomnych.
11) Zapewnienie schronienia osobom w sytuacjach kryzysowych (w tym osobom bezdomnym).	- utworzenie mieszkań socjalnych, chronionych, kryzysowych na terenie gminy.
12) Poprawa jakości życia kulturalnego w gminie.	- systematyczne wzbogacanie oferty kulturalnej; - zwiększenie liczby imprez i wydarzeń kulturalnych; - zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej mieszkańców poszczególnych miejscowości; - rozwijanie oferty imprez masowych/plenerowych.
13) Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy.	- podejmowanie działań celem zwiększenia nadzoru policyjnego na terenie gminy - zwiększenie liczby patroli policyjnych.
14) Poprawa możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.	- systematyczne likwidowanie barier architektonicznych w obiektach publicznych; - opracowywanie i realizacja i projektów programów na rzecz osób zagrożonych marginalizacją; - zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji osób niepełnosprawnych; - realizacja projektów integrujących osoby niepełnosprawne ze środowiskiem.
15) Aktywizacja społeczna mieszkańców.	- podejmowanie inicjatyw zmierzających do zwiększenia integracji i aktywizacji społecznej; - zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
16) Podwyższona aktywność organizacji pozarządowych i rozwinięta współpraca władz lokalnych i GOPS z organizacjami pozarządowymi.	- inicjowanie powstawania w gminie nowych organizacji funkcjonujących w obszarze polityki społecznej i zachęcanie istniejących do działań w tym obszarze; - realizowanie projektów w zakresie aktywizacji społecznej z organizacjami pozarządowymi z terenu gminy i powiatu; - współpraca różnych lokalnych organizacji pozarządowych ze szkołami w zakresie realizacji projektów edukacyjnych i wychowawczych; - aktywizowanie środowisk lokalnych poprzez tworzenie organizacji pozarządowych; - udzielanie pomocy organizacjom w skutecznym pozyskiwaniu środków pomocowych przeznaczanych na działania prospołeczne; - podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej o ponadgminnym zasięgu działania.

Źródło: opracowanie własne

4.7. Zadania realizacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja celów jest możliwa poprzez zadania realizacyjne. **Zadania realizacyjne** to sposoby działania związane z realizacją celów strategicznych i określone są na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. Innymi słowy, zadania realizacyjne określają, co robić, aby osiągnąć założone wcześniej cele, tzn. określają przedsięwzięcia służące osiągnięciu wyznaczonych celów szczegółowych i mogą być formułowane, jako programy, projekty (złożone przedsięwzięcia realizowane przez wiele jednostek/partnerów lub stanowisk) oraz zadania (mogą być przypisane pojedynczym jednostkom lub stanowiskom) czy polityki szczegółowe.

Stanowią one element wdrożeniowy strategii. Są związane z relacją, jaka występuje pomiędzy gminą, a jej specyficznym otoczeniem.

Programy i projekty będą podejmowane przez podmiot Strategii jakim jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu oraz Gmina Domaradz, a także inne podmioty, organizacje, instytucje – partnerzy realizacji Strategii.

Zadania będą podejmowane przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu, mogą to być zadania zlecone lub przedsięwzięte w ramach obowiązujących kompetencji.

Polityki szczegółowe to różnego rodzaju przepisy prawa lokalnego wspierające rozwiązywanie problemów społecznych, a więc podejmowane przez Radę Gminy.

Zadania realizacyjne zostały wyznaczone dla poszczególnych sfer aktywności społecznej. Realizacja wyznaczonych działań przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych i celu strategicznego, a poprzez to misji określonej w przedmiotowej Strategii. Zadania te zostaną zrealizowane poprzez opracowanie określonych projektów, programów, zadań i polityk szczegółowych.

4.8. Harmonogram najważniejszych zadań związanych z realizacją Strategii

Przedmiotowa Strategia dotyczy okresu programowania w Unii Europejskiej w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2021-2027 zakładane do podjęcia w ramach realizacji Strategii mają na celu rozwiązanie zidentyfikowanych problemów społecznych, które zostały uszeregowane według stopnia ważności. Koniecznym zatem pozostaje rozpoczęcie realizacji Strategii od realizacji zadań przyczyniających się do rozwiązywania problemów wysokopriorytetowych i osiągnięcia celów im przyporządkowanych.

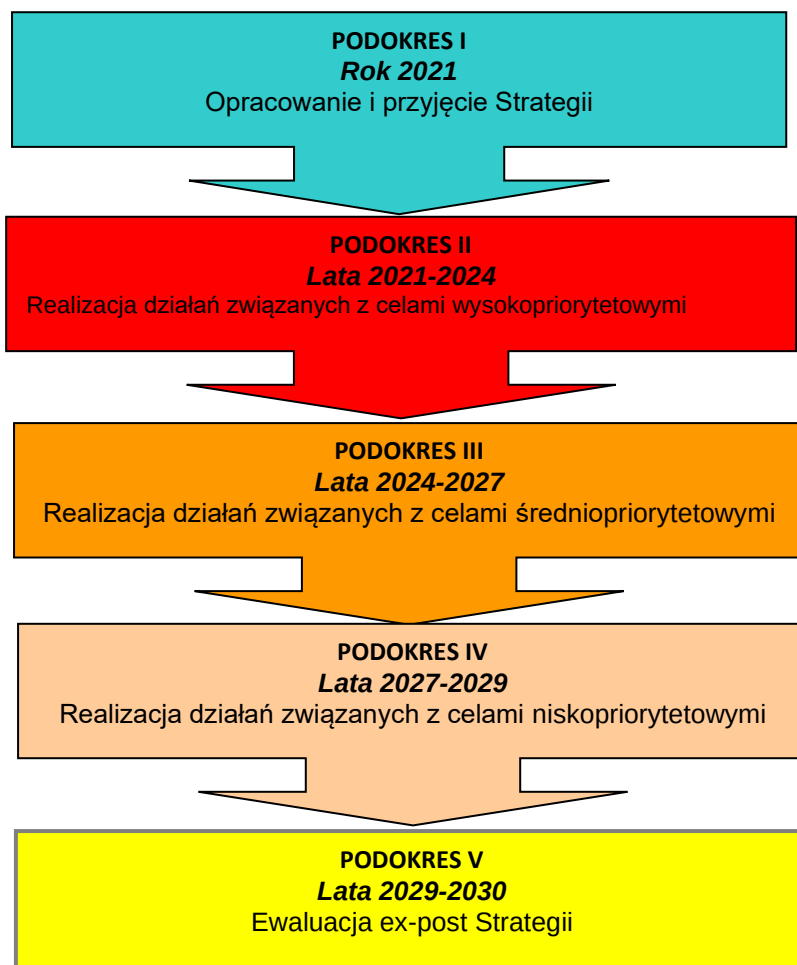
Zakładany okres realizacji został zatem podzielony na podokresy związane z opracowaniem i przyjęciem Strategii, realizacji działań związanych odpowiednio z celami wysoko-, średnio- i nisko-priorytetowymi. Dodatkowo po zakończeniu realizacji Strategii została przewidziana jej ewaluacja ex-post.

Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii został przedstawiony na poniższym schemacie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

Schemat 1. Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii

Źródło: opracowanie własne

Podział okresu realizacji Strategii na podokresy ma charakter ramowy. Strategia jest dokumentem elastycznym i „otwartym” zatem przyporządkowanie celów do podokresów ma charakter kierunkowy i w trakcie jej realizacji może zaistnieć konieczność dostosowania hierarchii do bieżącej sytuacji.

Szczegółowy harmonogram planowanych do realizacji zadań z uwzględnieniem realizatorów i partnerów oraz źródeł finansowania przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Lp.	Nazwa zadania realizacyjnego	Lata realizacji	Odpowiedzialny/ koordynator	Partnerzy	Źródła finansowania
1.	Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020	2014-2022	Podkarpacki Bank Żywności	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Domaradz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym
2.	Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych	Projekt w okresie 2021-2029	Gmina Domaradz, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– samorząd gminny – organizacje pozarządowe z terenu powiatu	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne.
3.	Udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinie w jej funkcjach	Zadania ciągłe 2021-2029	Gmina Domaradz, Gminny Ośrodek Pomocy	– placówki oświatowe, PCPR,	– budżet gminy,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

	wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych		Społecznej w Domaradzu	– Kuratorzy.	– źródła zewnętrzne.
4.	Realizacja rządowych programów osłonowych (np. Posiłek w szkole)	W miarę potrzeb	Gmina Domaradz, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	placówki oświatowe w gminie	– budżet państwa,
5.	Prowadzenie Rządowej Karty Dużej Rodziny	W miarę potrzeb	Gmina Domaradz	GOPS Domaradz	– budżet państwa
6.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej	Zadania ciągłe 2021-2029	Gmina Domaradz, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, PCPR	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
7.	Udzielanie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, samorząd gminny,	– budżet gminy, źródła zewnętrzne, program rządowy
8.	Przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, samorząd gminny,	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
9.	Umożliwianie korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu, Szkoły Podstawowe	– placówki oświatowe, samorząd gminny, PCPR,	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
10.	Edukacja rodziców w pełnieniu właściwych ról w rodzinie	Zadania ciągłe 2021-2029	Szkoły Podstawowe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, samorząd gminny, PCPR, GOPS	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
11.	Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, samorząd gminny, GOPS	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
12.	Zapewnienie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla rodzin (lub kolonie, spotkania i lokalne imprezy)	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, samorząd gminny, GOPS, parafie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
13.	Promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i realizacji programów wspierających rodziny	Zadania ciągłe 2021-2029	Zespół Obsługi Szkół, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, samorząd gminny, GKRPA, GOPS, parafie, przedsiębiorcy	– budżet gminy, źródła zewnętrzne
14.	Nawiązanie partnerstw o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodziny	Zadania ciągłe 2021-2029	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	– GKRPA, GOPS, parafie, przedsiębiorcy	– budżet gminy, źródła zewnętrzne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz do 2029 roku

15.	Stworzenie i rozwijanie systemu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej, traumatycznej	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – PCPR, – kuratorzy, – GOPS.	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
16.	Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – GOPS, – parafie, – przedsiębiorcy	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
17.	Organizowanie pomocy dla dzieci i młodzieży w formie świetlic	Zadania ciągłe 2021-2029	Zespół Obsługi Szkół, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – GOPS, – parafie, – przedsiębiorcy	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne, – sponsorzy
18.	Współpraca ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Gminy Domaradz	Zadania ciągłe 2021-2029	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Domaradz	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne, – budżet PSRNI

Źródło: opracowanie własne

5. Źródła finansowania

Finansowanie pomocy społecznej realizowane jest w oparciu o zasady wynikające z ustawy o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 (Dz. U. z 2013r., poz. 885 z późn. zm.) oraz ustawy o rachunkowości (Dz. U. z 2013r., poz. 330 z późn. zm.). Przy finansowaniu instytucji pomocy społecznej działających w ramach samorządu zastosowanie mają także właściwe ustawy:

- o samorządzie gminnym – 8 marca 1990 Dz. U. z 2015r., poz. 1515 z późn. zm.),
- ustawa o pomocy społecznej – 12 marca 2004 Dz. U. z 2015r., poz. 163 z późn. zm.)

Zasady finansowania zależne są od typu realizowanego zadania oraz formy organizacyjno-prawnej jednostki.

Źródła finansowania Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej:

- środki własne,
- środki z budżetu państwa.

Realizacja misji, celu strategicznego, celów szczegółowych i strategii działania oraz działań operacyjnych sformułowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie finansowana z różnych źródeł. Należą do nich:

- środki finansowe z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii;
- środki finansowe z Budżetu Państwa przeznaczone na zadania zlecone gminie przez administrację rządową;
- środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Środowiska, Fundusz Mieszkaniowy);
- środki finansowe z Programów Operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Decydujące znaczenie dla wykorzystania środków zewnętrznych dofinansowujących działania inwestycyjne i nieinwestycyjne będzie miało wiele czynników m.in. potencjał absorpcyjny gminy oraz innych potencjalnych beneficjentów, czyli zdolność do uzupełnienia środków pomocowych środkami własnymi oraz aktywność i umiejętność zarządzania (przygotowania

i wdrażania) programów i projektów ukierunkowanych na realizację misji przyjętej w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz.

6. System wdrożenia, monitoringu i ewaluacji

System wdrażania, monitorowania i oceny Strategii w tym sposób prowadzenia komunikacji społecznej prezentuje schemat System planowania i wdrażania znajdujący się na w dalszej części rozdziału.

Planowanie i wdrażanie Strategii jest zadaniem trudnym, wymagającym współdziałania wielu podmiotów uczestniczących.

Podmiotami realizującymi przedmiotową strategię będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Rada Gminy i Wójt Gminy.

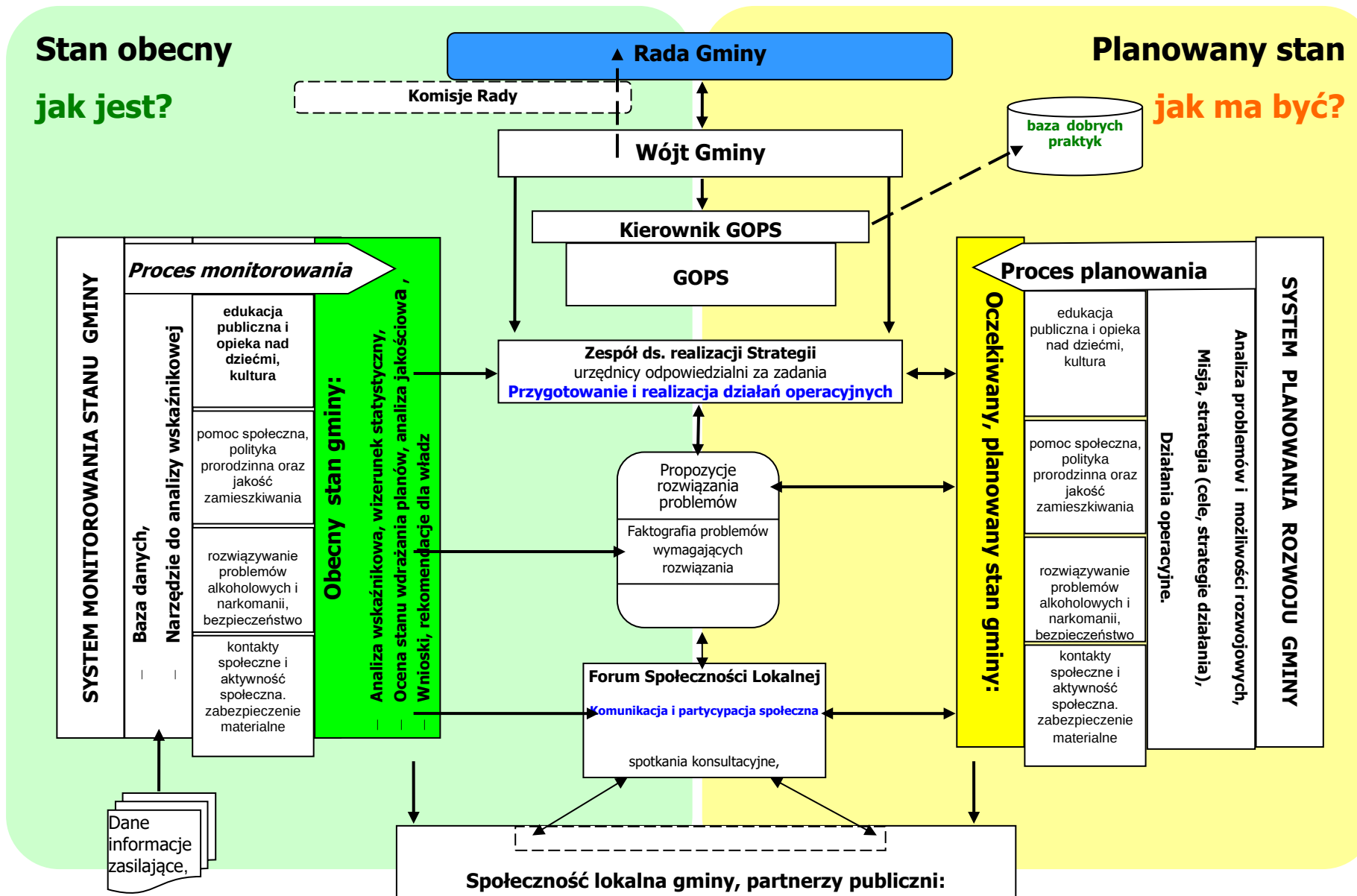
Strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana będzie przy współpracy społeczności lokalnej oraz niektórych instytucji i organizacji, takich jak m.in.:

- nieorganizowani - aktywni mieszkańcy gminy,
- zorganizowani mieszkańcy gminy:
 - przedstawiciele organizacji i zorganizowanych grup sektora biznesu w tym producentów rolnych,
 - przedstawiciele organizacji pozarządowych,
 - rady rodziców, przedszkola, szkoły podstawowe, zespoły szkół i szkoła muzyczna.
- Szkoły Podstawowe z terenu całej gminy,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej z terenu całej gminy,
- Parafie Rzymskokatolickie z terenu całej gminy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Komenda Powiatowa Policji w Brzozowie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Schemat 2. System planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

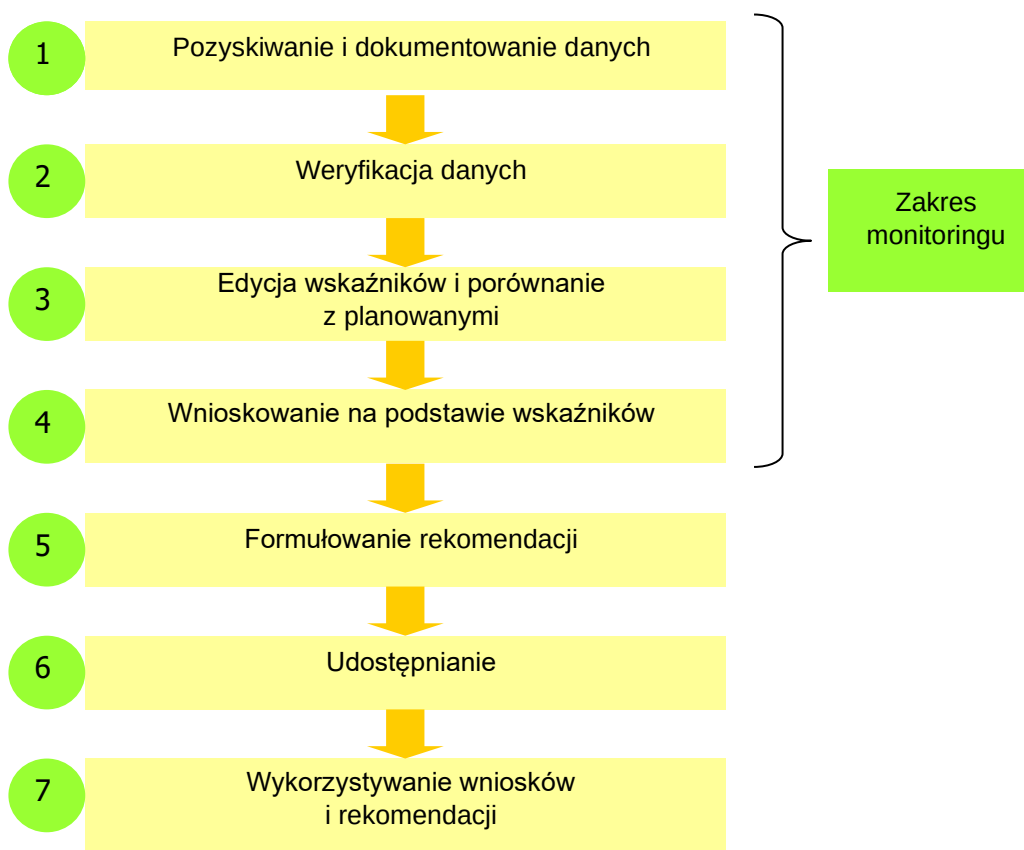
Strategia jest dokumentem elastycznym i „otwartym” na społeczną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski. Do zasad zarządzania strategicznego należy monitorowanie procesu wdrażania strategii i zmian zachodzących w otoczeniu oraz wprowadzanie aktualizacji korekt.

Procedura przyjęcia i wdrożenia:

- przedłożenie Radzie Gminy wstępnej wersji Strategii;
- przyjęcie Strategii uchwałą Rady Gminy;
- opracowanie rocznych planów operacyjnych zawierających zadania, projekty i programy wraz ze wskaźnikami realizacji celów (GOPS w Domaradzu, Urząd Gminy);
- realizacja zadań, projektów i programów ujętych w harmonogramach rocznych planów operacyjnych (GOPS w Domaradzu, Urząd Gminy i jednostki współpracujące);
- bieżące monitorowanie i raportowanie (GOPS w Domaradzu).

Proces monitorowania, oceny i wykorzystania wyników:

- odpowiedzialny za wykonanie – pracownicy GOPS w Domaradzu.

7. Spis załączników

Załącznik nr 1. Raport z badania ankietowego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaradz

Spis ilustracji

Mapy:

Mapa 1. Mapa występowania problemów społecznych	37
---	----

Tabele:

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej	19
Tabela 2. Powody korzystania z pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Domaradz	20
Tabela 3. Dostępność obiektów użyteczności publicznej, administrowanych przez Gminę Domaradz dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec grudnia 2020 r.)	45
Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Domaradz według grup ekonomicznych w 2020 r.	49
Tabela 5. Hierarchizacja problemów	55
Tabela 6. Hierarchizacja celów szczegółowych	64

Wykresy:

Wykres 1. Powody korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku (struktura procentowa wg liczby rodzin)	22
Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Domaradz	38

Schematy:

Schemat 1. Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii	70
Schemat 2. System planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	75